

**UCHWAŁA NR XXVII/242/2016
RADY MIEJSKIEJ W MUROWANEJ GOŚLINIE**

z dnia 20 grudnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Murowana Goślina na lata 2016-2019”;

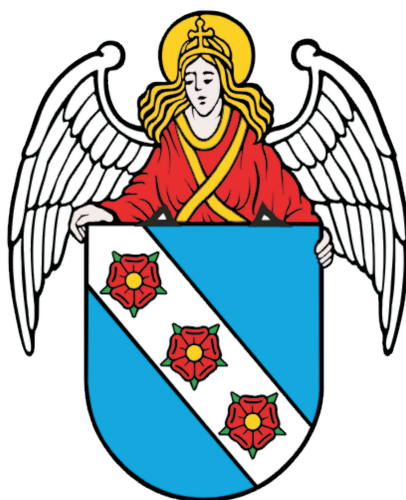
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) i art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.) Rada Miejska w Murowanej Goślinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Murowana Goślina na lata 2016-2019”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Murowana Goślina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY MUROWANA GOŚLINA
NA LATA 2016-2019**

Murowana Goślina

2016

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	5
1.1. Charakterystyka i zarys historii gminy	5
1.2. Postanowienia ogólne	15
1.3. Cel opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami	17
1.4. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami	18
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego	19
2.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie kraju	19
2.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017	19
2.2. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	20
2.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	20
2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	21
2.2.3. Program opieki nad zabytkami województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016	22
2.2.4. Program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2016-2019.	23
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	26
3.1. Obiekty zabytkowe, nieruchome wpisane do rejestru zabytków	27
3.2. Obiekty z terenu gminy Murowana Goślina znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków	30
3.3. Wykaz najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy	48
3.4. Krajobraz kulturowy – obszarowe wpisy do rejestru zabytków	48
3.4.1. Historyczne założenie urbanistyczne	48
3.4.2. Spis zabytkowych parków na terenie gminy	48
3.4.3. Spis zabytkowych cmentarzy na terenie gminy	49
3.5. Zabytki archeologiczne	50
3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy	50
3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej z terenu gminy	50

3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych na terenie gminy zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków łącznie z funkcją oraz analizą chronologiczną	51
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego	53
4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	53
4.2. Uwarunkowania wynikające z projektu Studium uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina	56
4.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju Miasta i Gminy Murowana Goślina na lata 2010-2020	61
4.4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	62
4.5. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miejskiej w sprawie: „zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków	68
4.6. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miejskiej w sprawie: aktualizacji Zintegrowanego programu rewitalizacji miasta Murowana Goślina na lata 2010-2020	69
4.7. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina	70
5. Cele Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Murowana Goślina	71
5.1. Wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	71
5.2. Wynikające z projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina	72
6. Kierunki działań dla realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami	72
6.1. Podstawowe kierunki działań	72
6.1.1. Gminna ewidencja zabytków	72
6.1.2. Gminna ewidencja stanowisk archeologicznych	73
6.1.3. Inwentaryzacja zabytków tzw. „małej architektury”	73
6.1.4. Rewitalizacja obiektów zabytkowych	73
6.1.5. Udostępnienie i promocja zabytków nieruchomych	75
6.1.6. Edukacja w zakresie zabytków gminy Murowana Goślina	75
6.1.7. Opieka nad nieczynnymi cmentarzami i miejscami pamięci narodowej	76
6.1.8. Kontakty z właścicielami obiektów zabytkowych	76

6.1.9. Nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych	76
6.1.10. Oznakowanie i umieszczenie tablic informacyjnych	77
6.1.11. Uwzględnianie ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu	77
6.2. Terminarz realizacji oraz środki finansowania	77
7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	83
8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami	84

1. Wstęp

1.1. Charakterystyka i zarys historii gminy

Gmina Murowana Goślina, należąca do powiatu poznańskiego, jedna z 226 gmin województwa, położona jest w centrum Wielkopolski, na północ od miasta Poznania, w granicach aglomeracji poznańskiej. Od północy sąsiaduje z gminą Rogoźno, od wschodu z gminą Skoki, od południowego wschodu z gminami Kiszkowo i Pobiedziska, natomiast od południa graniczy z gminą Czerwonak, od południowego zachodu z gminą Suchy Las, a od zachodu z gminą Oborniki. Aglomeracja poznańska, a wraz z nią gmina Murowana Goślina, postrzegana jest jako jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów i to nie tylko w skali województwa oraz regionu, ale i w skali całego kraju. Przez gminę przebiega ważny szlak kolejowy i drogowy z Poznania do Wągrowca (droga wojewódzka nr 196 oraz linia kolejowa nr 356) oraz Piły i Koszalina (przez Rogoźno), a także drogi do Obornik i Szamotuł (nr 187) i Gniezna (przez Kiszkowo).

Powierzchnia gminy wynosi 17 208 ha, z czego użytki rolne zajmują około 44% powierzchni, lasy 46%, a pozostałe tereny około 10%. Miasto Murowana Goślina zajmuje powierzchnię około 864 ha, tj. około 5% powierzchni gminy. Gmina należy pod względem powierzchni do większych i lokuje się na 4 pozycji w powiecie i 50 miejscu w województwie wielkopolskim. W 2016 roku gminę zamieszkuje łącznie 16296 osób, z czego na miasto przypada 10098 osoby (62% ogółu populacji), a na tereny wiejskie 6198 (38%).

Sieć osadniczą gminy tworzy łącznie 38 jednostek osadniczych, w tym: ośrodek miejski w Murowanej Goślinie, 23 wsie sołeckie (Białęgi, Białężyn, Boduszewo, Długa Goślina, Głębocko, Głębocek, Kamińsko, Kąty, Łopuchowo, Łopuchówko, Łoskoń Stary, Mściszewo, Nieszawa, Nieszawka, Przebędowo, Raduszn, Rakownia, Starczanowo, Trojanowo, Uchorowo, Wojnowo, Wojnowko, Zielonka), 2 wsie (Kąty, Pławno) oraz 13 przysiółków (Boduszewo Leśniczówka, Celiniec, Czernice, Gozdowiec, Huciska, Huta Pusta, Worowo, Łopuchowo Gać, Łoskoń Leśniczówka, Odrzykożuch, Okoniec, Szymankowo, Złotoryjsko).

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski Jerzego Kondrackiego obszar gminy Murowanej Gośliny należy do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego z dwoma mezoregionami: Pojezierzem Gnieźnieńskim i Poznańskim Przełomem Warty (Kondracki 2000 roku). Teren gminy cechuje silne zróżnicowanie powierzchni, charakterystyczne dla krajobrazu polodowcowego. Obszar gminy rozcinają wąskie i kręte rynny polodowcowe, z których największa przebiega od Pobiedzisk do Murowanej Gośliny. Wypełnia ją 14 jezior

otoczonych lasami, w tym m.in. jeziora: Miejskie, Kamieńskie, Pławno i Czarne. Całość gminy leży w dorzeczu Warty. Przez teren gminy przepływa niewielka rzeczka Trojanika, o długości około 20 km, łącząca kilka małych jezior (Zielonkę, Głębocek, Leśne, Głębockie, Worowskie). Na zachód od Murowanej Gośliny uchodzi ona do rzeki Warty w okolicach Starczanowa.

Najstarsze ślady pobytu człowieka na terenie gminy pochodzą ze schyłku plejstocenu i wczesnego holocenu i związane są ze społecznościami łowiecko – zbierackimi późnego paleolitu (około 10 000-8000 lat p.n.e.). Tak datowane są krzemienne grociki strzał zwane tylczakami bądź liściakami, które zostały odkryte na kilku stanowiskach w rejonie Mściszewa. Zwłaszcza odnalezione liściaki oraz charakterystyczny rdzeń (znalezisko powierzchniowe z okolic Trojanowa) są śladem penetracji tego obszaru przez przedstawicieli kultury świderskiej. Z ludnością tej kultury należy zapewne wiązać znalezioną pod koniec XIX wieku w Murowanej Goślinie motykę, wykonaną z poroża renifera, którą datuje się na około 9300 lat p.n.e. W rejonie Mściszewa koncentrują się także ślady z okresu mezolitu (około 8000-4000 lat p.n.e.). Odnajdywano tam materiały o bliżej niesprecyzowanej chronologii, choć wśród nich występowały zabytki świadczące o zasiedleniu tego terenu zarówno w starszej jak i młodszej fazie tego okresu. Osadnictwu społeczności łowiecko – zbierackich zarówno późnego paleolitu jak i mezolitu w tym rejonie sprzyjało korzystne położenie przy ujściu Trojaniki do Warty, umożliwiające maksymalne wykorzystanie środowiska naturalnego. Nie bagatelną rolę odgrywało wyjątkowe nasycenie utworów morenowych dobrej jakości surowcem krzemienным (kredowy krzemień narzutowy). W rejonie Mściszewa znaleziono liczne ślady jego miejscowej obróbki (pracownie) w postaci odpadów produkcyjnych.

Stanowiska kultury pucharów lejkowatych są pierwszymi śladami pobytu społeczności neolitycznych (4000- 1800 lat p.n.e.) na terenach gminy Murowana Goślina. Znajeziska związane z tą kulturą to na ogół pojedyncze lub mało liczne zespoły fragmentów ceramiki naczyniowej. Grupują się one wzdłuż Trojaniki w okolicach Mściszewa, w rejonie Wojnowa, Łopuchowa i Kamińska. Jednocześnie od 1 poł. do schyłku III tysiąclecia p. n. e. m.in. na terenach Wielkopolski i Kujaw rozwijała się kultura amfor kulistych. Ślady pobytu ludności tej neolitycznej kultury na terenie gminy znane są z nielicznych fragmentów naczyń znalezionych w okolicach Murowanej i Długiej Gośliny oraz z nieopracowanej naukowo osady tej kultury w Mściszewie.

Kolejne pozostałości osadnictwa pradziejowego dotyczą epoki brązu (1800-700/650 p.n.e.) i wczesnej epoki żelaza (700-200/150 p.n.e.). Stanowiska z wczesnych faz epoki brązu

(1800-1200) są równie nieliczne jak neolityczne. Czasami na podstawie kilku fragmentów ceramiki trudno ustalić ich dokładną chronologię dlatego często datuje się je na przełom neolitu i wczesnej epoki brązu. Ślady osadnictwa tego czasu znaleziono w okolicach Wojnowa, Łopuchowa i Głębocka. Bardzo silnie swoją obecność na terenie gminy zaznaczyły ugrupowania kultury łużyckiej (1200-550 p.n.e.). Swymi oddziaływaniami obejmowała ona obszar prawie całego dorzecza Odry i Wisły. Liczne ślady osadnictwa tej kultury, choć znane niemal wyłącznie z badań powierzchniowych, stwierdzono w kilku rejonach: w dolnym biegu Trojanki i w okolicach jej ujścia do Warty, w okolicach Boduszewa, Łopuchowa oraz Wojnowa, a także prawego brzegu Warty w okolicach Bolechowa. Do wyjątkowych odkryć należy „skarb” zawierający brązowe miecze, sztylety, siekierki i groty oszczepów, wydobyty z Warty w okolicach Starczanowa. Znajezisko to datowane jest na schyłek epoki brązu i początek epoki żelaza. Na epokę brązu datowane jest cmentarzysko kultury łużyckiej w okolicach Mściszewa. Z lokalnej grupy kultury łużyckiej na Pomorzu wykrystalizowała się kultura pomorska (550-200 p.n.e), która szybko ekspandowała na tereny dotąd zajmowane przez kulturę łużycką w Wielkopolsce. Charakterystyczne dla społeczności tej kultury były groby w postaci zagłębionych skrzyń kamiennych, w których ustawiano popielnicę ze spalonymi szczątkami, a także luźne znaleziska pochodzące ze zniszczonych grobów znaleziono także na terenie gminy Murowana Goślina. Cmentarzysko ludności tej kultury odkryto w Mściszewie, a inne ślady jej obecności koncentrują się wzdłuż doliny Trojanki od Wojnowa po ujście rzeczki do Warty oraz mniej licznie w rejonach Boduszewa, Kamińska i Zielonki.

Następny okres w pradziejach gminy Murowana Goślina to okresy: przedrzymski i wpływów rzymskich. Na terenie gminy odkryto przede wszystkim ślady związane z kulturą przeworską (około 200/150 p.n.e. – 500 n.e.). Choć są one nieliczne, wyróżnić można kilka koncentracji stanowisk tej kultury: w dolinie Trojanki w rejonie Mściszewa, Wojnowa i Zielonki. Znaczne skupienie można też znaleźć w okolicach Łopuchowa i na wschód od Bolechowa. Najstarsze znaleziska tej kultury pochodzą z okolic Łopuchowa, Wojnowa i Mściszewa. Do szczególnych znalezisk z tego czasu należy, także wyjątkowa dla terenów Wielkopolski, osada tzw. kultury jastorfskiej (znaleziona wśród pozostałości osady kultury przeworskiej) z Wojnowa. Kultura ta genetycznie powiązana jest z obszarem Meklemburgii i Jutlandii. W Trojanowie znaleziono także grób szkieletowy kobiety z wyposażeniem w postaci naczynia glinianego, zapinki i igły brązowej, przęślików oraz rogowego grzebienia. Obiekt datowany jest na III w. n. e. i utożsamiany z tzw. kulturą wielbarską. Kulturę tą powszechnie wiąże się z ekspansją Gotów z terenów Skandynawii na południe Europy.

Ślady osady kultury wielbarskiej w postaci jam gospodarczych odkryto również w Wojnowie, w miejscu gdzie wcześniej funkcjonowała osada ludności kultury przeworskiej.

Kolejne ślady zasiedlenia terenów gminy pochodzą już z okresu wczesnego średniowiecza. Został on zainicjowany zasiedleniem ziem polskich przez Słowian i trwał do połowy XIII wieku. Stanowiska z tego okresu są liczne choć znane niemal wyłącznie z badań powierzchniowych. Na ich podstawie wyznaczyć można kilka koncentracji osadnictwa: wzdłuż doliny Warty, głównie w okolicach Mściszewa, Długiej Gośliny i Zielonki, oraz w rejonie Boduszewa, Łopuchowa. Prawdopodobnie już w VII wieku tereny dzisiejszej gminy leżały na obszarach zajmowanych przez Polan. W tym czasie wspólnoty rodowe (podstawowe jednostki organizacji społecznej) skupiały się w większe związki-plemiona. Podstawą obrony terytorium zajmowanego przez plemię były grody obronne. Na terenie dzisiejszej gminy istniały niegdyś grody w Długiej Goślinie, Głębocku i Starczanowie. Do najlepiej rozpoznanych stanowisk okresu wczesnego średniowiecza należy cmentarzysko szkieletowe ze schyłku X lub początków XI wieku z Zielonki oraz grodzisko w Starczanowie identyfikowane jako średniowieczny gród Radzim. Gród ten był położony w niezwykle strategicznym miejscu, przy brodzie i dogodnej przeprawie przez Wartę, w pobliżu skrzyżowania dwóch ważnych traktów z Gniezna na zachód i Pomorze Zachodnie oraz z Poznania na Pomorze Środkowe. Badania wykopaliskowe, prowadzone w ostatnich latach na tym grodzisku dostarczyły niezwykle cennych informacji dotyczących roli tego grodu, zarówno w okresie formowania się państwa wczesnopiastowskiego, kiedy był on ośrodkiem tzw. opola (podstawowy związek terytorialno-sąsiedzki w okresie wczesnopiastowskim), jak i czasu kiedy Radzim był siedzibą kasztelani.

Pierwsze wzmianki o kasztelani w Radzimi pochodzą z XIII wieku i sięgają czasu rozbiecia dzielnicowego. W 1236 roku książę Władysław Odonic ufundował w tamtejszej lewobrzeżnej osadzie drewniany kościół. Wielkość i ranga tej kasztelani jest wciąż dyskutowana w środowisku naukowym. Według jednej z koncepcji pod władzą kasztelana radzimskiego miały znajdować się całe tereny dzisiejszych gmin: Murowana Goślina, Czerwonak i Suchy Las, znaczna część gminy Oborniki oraz fragmenty gmin: Rokietnica, Swarzędz, Tarnowo Podgórne oraz północne obszary Poznania. XIII wieczne źródła wymieniają imiona czterech kolejnych kasztelanów: Beniamina Zarembe, Zbyluta z rodu Pałuków, Chemka z rodu Pomianów oraz Drogosława z Bytnia. Od czasów odnowionego Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIV wieku nastąpił systematyczny upadek kasztelani radzimskiej. W 1360 roku Kazimierz Wielki nadał Maniewo, Radzim i Brzeziny poznańskiej kapitule joannitów. Od tego czasu władza kasztelańska miała charakter bardziej

tytularny. Ostatecznie, tytuł kasztelana radzimskiego nie był wzmiankowany w źródłach od 2 ćw. XV wieku.

Na upadku znaczenia Radzimia skorzystał przede wszystkim ośrodek w Murowanej Goślinie, gdzie już w połowie XIV wieku krzyżowały się wspomniane szlaki tranzytowe z Poznania na Pomorze Środkowe i Gniezna na Pomorze Zachodnie. Przedlokacyjna osada powstała na obszernej polanie około 5 km na południowy wschód od grodu radzimskiego, w miejscu rozszerzenia się drogi poznańskiej, gdzie wytworzył się wydłużony owalny plac. Nazwa tego miejsca pochodzi zapewne od imienia *Gośla* lub *Gostla* i odnosiła się do tego niewielkiego pola osadniczego. Na przełomie XII/XIII wieku lub w początkach XII wieku w północno zachodniej części placu wzniesiono romański kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła. Stąd pochodziły też inne nazwy jak Goślina Kościelna (*Goslina Templum*).

Pierwsza wzmianka o Murowanej Goślinie pochodzi z 1355 roku. Dokładna data lokacji miasta nie jest jednak znana. Nastąpiło to prawdopodobnie jeszcze w pierwszej połowie XIV wieku choć wzmianka określająca miejski charakter osady pochodziła dopiero z 1389 roku. Jako wójt gośliński wymieniony został w niej Andrzej (*Andreas advocatus de Goślina*). Pojawia się on jeszcze w kolejnych źródłach z początku XV wieku. Dokumentem określającym Goślinę jako miasteczko (*Opidium*) była wzmianka sądowa z 1399 roku. W XV wieku, w rejestrze miast wielkopolskich miasto zaliczało się do grupy miast niewielkich zobowiązanych do wysłania na wyprawę przeciw Krzyżakom jedynie dwóch zbrojnych. Świadczyło to, że w mieście było najwyżej 15 rzemieślników (szewców, kowali, krawców, rzeźników, kołodziei, krawców, itp.). Murowana Goślina w początkowym okresie była miastem książęcym, by w późniejszym okresie stać się miastem prywatnym, a właściciele zmieniali się dość często. Prawdopodobnie już około 1320 roku Murowana Goślina przeszła w ręce Piotra z Milesznej Górki herbu Wczele. W 2 poł. XIV wieku należała prawdopodobnie do rodu Nałęczów, którzy byli również właścicielami innych pobliskich wsi, m.in. Rakowni, Wojnowa i Długiej Gośliny.

Od początku XVI wieku po 1793 rok, Murowana Goślina wchodziła w skład województwa i powiatu poznańskiego. W organizacji kościelnej była siedzibą parafii w dekanacie obornickim, diecezji poznańskiej. Przez cały czas pozostawała miastem prywatnym należącym do kilku znanych rodów szlacheckich i magnackich, takich jak m.in.: Potulickich, Rozdrażewskich, Leszczyńskich i Gurowskich. Miasto było ośrodkiem klucza goślińskiego, który był dziedziczony lub sprzedawany na przestrzeni wieków w niemal nie zmienionej postaci. W jego skład wchodziły oprócz Murowanej Gośliny: Piła, Goślina, Boduszewo, Przebędowo, Rakownia oraz Pławno.

Okres od schyłku średniowiecza po początek XVIII wieku to czas ogromnego regresu miasta trawionego pożarami (splądrowanie miasta przez Zbigniewa Sitnickiego w 1614 roku, Hieronima Radziejowskiego w 1655 roku i Szwedów w 1705 roku) i nawiedzanego przez epidemie. W latach 1586 do 1600 właścicielem Murowanej Gośliny był Jan Rozdrażewski, który w 1595 roku odnowił przywileje miejskie i nadał herb Doliwa. Po „potopie szwedzkim”, próbę restauracji miasta podjęli Leszczyńscy. Jan Leszczyński potwierdził zaginione prawo miejskie Rozdrażewskiego i przekazał darowiznę na odnowę kościoła, a jego spadkobierca Rafał Leszczyński, nadał przywileje bractwu browarników. Po latach klęsk rozkwit miasta nastąpił w XVIII wieku, kiedy dobra goślińskie były własnością Gurowskich. Oni to stworzyli dogodne warunki do jego rozwoju gospodarczego. Gurowscy sprowadzili do miasta licznych rzemieślników. W 1736 roku Melchior Gurowski założył Hamer (dzisiejszy Raduszyn), gdzie znajdował się zakład hutniczy, produkowano papier, olej i mielono zboże. W 1782 roku w mieście pozwolono osiedlać się Żydom. Według spisu z 1793 roku w Murowanej Goślinie było wtedy 91 domów i 903 mieszkańców z czego 424 katolików, 292 Żydów i 187 luteranów.

Po 1793 roku miasto stało się częścią państwa pruskiego, z wyjątkiem okresu pomiędzy 1807 a 1815 rokiem kiedy znalazło się w granicach Księstwa Warszawskiego. Po Kongresie Wiedeńskim od 1815 roku Murowana Goślina znalazła się w Księstwie Poznańskim. Pod panowaniem pruskim mieszkańcy miasta nadal zajmowali się w większości rzemiosłem i w mniejszym stopniu rolnictwem. W 1847 roku w mieście wybuchł pożar, który strawił jego większą część i zmusił część żydowskich mieszkańców do migracji. Do miasta przybyli nowi osadnicy, którzy budowali już domy z niewypalanej cegły (część z nich przetrwało w mieście do dziś). W 2 poł. XIX wieku mimo licznych klęsk żywiołowych miasto nadal rozwijało się gospodarczo, zarówno w sferze handlu, rzemiosła oraz usług jak i rolnictwa, czemu sprzyjała bliskość Poznania. Według księgi adresowej handlu i przemysłu polskiego w latach 1895-1897 działało tu 50 - rzemieślników (liczba ta dotyczy zapewne tylko Polaków). Koniec XIX wieku i początek XX wieku to czas wzmożonej germanizacji i kolonizacji niemieckiej na terenie Wielkopolski. Procesy te objęły także wsie leżące na terenie dzisiejszej gminy Murowana Goślina. Był to również czas intensywnego budownictwa mieszkalnego i gospodarczego. Na przełomie XIX/XX wieku powstała większość zabytkowych domów mieszkalnych i zagród oraz budynków gospodarczych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Przejawem germanizacji była powszechna w tym czasie zmiana starych, historycznych nazw miejscowości, na nowe niemiecko brzmiące. Ważnym wydarzeniem w dziejach miasta było uruchomienie w 1905 roku linii

kolejowej łączącej Murowaną Goślinę z Poznaniem oraz gazyfikacja miasta w latach 1902-1903.

W XIX wieku Murowana Goślina była własnością prywatną. W 1815 roku właścicielem miasta był Roch Morawski, a od 1817 roku do 1833 roku Ignacy von Strauss. Po nim kolejno miasto i dobra należały do Franciszka Duchy, barona Fryderyka H.E. von Kottwitz i Lauera Münchoffera. W 1841 roku nabył je Hans Karol Winterfeld, który w parku miejskim (na Pile) wybudował pałac, w miejscu starszego murowanego dworu obronnego. Rodzina ta związała się z miastem i okolicami na blisko 100 lat. Z czasem Winterfeldowie przenieśli się z Murowanej Gośliny do Przebędowa, a dobra sprzedali księciu Ernstowi I von Sachsen-Altenburgowi, który zarządzał majątkiem za pośrednictwem dzierżawcy. W 1901 roku sprzedał on dobra goślińskie berlińskiemu Bankowi Ziemskiemu. Część gruntów wchodzących w skład dóbr goślińskich, przejęła później niemiecka komisja kolonizacyjna, kolej oraz miasto.

Rozwój Murowanej Gośliny został zahamowany w latach I wojny światowej. Wielu mieszkańców miasta brało udział w walkach na różnych frontach, a potem w Powstaniu Wielkopolskim. W okresie II Rzeczypospolitej miasto i gmina Murowana Goślina były częścią powiatu obornickiego. Gmina liczyła 5600 mieszkańców, z czego blisko połowa zamieszkiwała w Murowanej Goślinie. Miasto stanowiło przede wszystkim zaplecze administracyjno-usługowe dla okolicznego rolnictwa i przemysłu (prężnie działający tartak).

We wrześniu 1939 roku miasto ponownie znalazło się pod zarządem niemieckim. Za działalność patriotyczną, wielu mieszkańców Murowanej Gośliny spotkało się z dotkliwymi restrykcjami. Już w pierwszych miesiącach wojny rozstrzelano 14 goślińiaków, a kolejnych 85 wywieziono do obozów koncentracyjnych. Na frontach II wojny światowej zginęło 45 mieszkańców, a około 200 polskich rodzin zostało wysiedlonych. Spod okupacji niemieckiej miasto wyzwolono 22 stycznia 1945 roku.

Bogatą historię gminy tworzą dzieje poszczególnych wsi, zarówno tych istniejących jak i tych, które nie przetrwały do dziś. Najważniejsze z nich to:

Białęgi - wieś założona w 1748 roku przez Melchiora Gurowskiego. Dawniej związana z osadnictwem olenderskim, nosiła nazwę Białężyńskich Olendrów. Najstarsze budynki we wsi pochodzą jednak najwyżej z przełomu XIX/ XX wieku.

Białężyn - dawna wieś folwarczna. Wieś znana ze źródeł od początku XIV wieku. Pierwotnie była własnością biskupów poznańskich, którzy założyli tu i uposażyli kościół parafialny. W 1628 roku istniał w Białężynie drewniany kościół p.w. św. Mikołaja, a murowaną świątynię wzniósł dopiero w 1823 biskup Tymoteusz Gorzeński. Od początku

XVI wieku wieś przeszła w ręce prywatne i była własnością m.in. Głazewskich, Ilowieckich, Gorzeńskich.

Boduszewo - dawna wieś folwarczna. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1388 roku. Do połowy XV wieku należała do Brzechwów, Głębockich, Pniewskich. Później należała do dóbr w Murowanej Goślinie i była jednym z folwarków goślińskich. W 1773 roku stanowiła własność Gądkowskich. W 2 połowie XIX wieku wzniesiono tu piętrowy pałac oraz zabudowania folwarczne.

Długa Goślina - wieś stanowiąca w średniowieczu własność rycerską. Pierwsze wzmianki pochodzą z 1393 i 1424 roku. Należała wtedy do wielkopolskiego rodu Nałęczów. Od 1621 stanowiła własność benedyktynek poznańskich. Drewniany kościół został konsekrowany w 1628 roku. W 1770 roku dobudowano do niego wieżę zwieńczoną barokowym hełmem. Obok kościoła znajduje się późno klasycystyczny dwór z początku XIX wieku.

Gać - dziś niewielka osada. Wzmiankowana w źródłach od XIX wieku. W średniowieczu należała do Grzymalitów i Łodziów. Do 1508 roku istniała tu osobna parafia, która przeszła potem do parafii goślińskiej.

Głębocko - jedna z 14 wsi holenderskich jakie powstały na terenie gminy w latach 1600-1800. W 1841 roku liczyła 102 mieszkańców.

Głęboczek - dawna majątność rodu Łodziów, wzmiankowana w źródłach od 1368 roku. W 1458 roku Głęboczek uzyskał prawa miejskie. W kolejnych wiekach własność Budziszewskich, Strykowskich, Rejów, Mycielskich. Do połowy XVIII wieku istniał tu kościół parafialny.

Huciska - dawna wieś olenderska. W XVII i XVIII wieku istniała tu huta szkła wykorzystująca miejscowe pokłady piasków.

Kamińsko - jedna z osad olenderskich powstałych w XVIII wieku jako Kamieńskie lub Pławieńskie Olendry. W 1841 roku Olendry Kamieńskie liczyły 291 mieszkańców w większości ewangelików.

Kąty - leśna osada, powstała w wyniku kolonizacji olenderskiej. Według danych z 1885 roku Kąty były nadleśnictwem królewskim, liczącym 15 572 morgi powierzchni. W jego skład wchodziło 8 leśnictw: Starczanowo, Długa Goślina, Brzeźno, Łoskoń, Boguniewo, Radzim i Olszyna. W 1885 roku oprócz nadleśnictwa znajdował się w Kątach również folwark o powierzchni 280 mórg, zamieszkiwany przez 50 mieszkańców, którego właścicielem był Napoleon Tafelski.

Łopuchowo - wieś folwarczna wzmiankowana w źródłach w 1325 roku. Od XIV wieku była własnością Leszczyców i Grzymalitów. W XVII wieku właścicielami dóbr byli Niemojewscy. W okresie potopu szwedzkiego, ograbiono dwór i folwark oraz spalono wieś. W 1760 Mikołaj Świniarski ufundował w Łopuchowie kościół p.w. św. Katarzyny Panny i Męczenniczki. Ta drewniana świątynia przetrwała do początków XX wieku, a w jej miejscu powstała kaplica p.w. św. Wawrzyńca. W XVIII wieku właścicielami byli Tomiccy, a potem Łubieńscy i Swiniarscy. W 1780 z inicjatywy Wincentego Swinarskiego wybudowano dwór szachulcowy. W 1806 majątność przejął Ksawery Chłapowski, który dokonał rozbudowy dworu. Od 1826 majątność w drodze licytacji trafiła w ręce niemieckie, do rodziny Luther. W 1885 roku dominium w Łopuchowie o powierzchni 3520 mórg składało się z 3 folwarków - Gać, Łomno i Łopuchówko. W 1926 roku właścicielką majątku była Hedwiga Mosebach.

Łopuchówko - wieś folwarczna o rodowodzie XIX wiecznym. W 1885 roku jako folwark „Marienrode” należała do dóbr w Łopuchowie. W 1901 majątek należał do Petera Uhle. Od 1904 roku majątek przeszedł na własność skarbu państwa pruskiego, a w okresie międzywojennym przejął go Skarb Państwa Polskiego i był dzierżawiony. Krótco przed wojną majątek rozparcelowano.

Łoskoń Stary - stara osada, znana z przekazów już z 1153 roku jako posiadłość Awdańców, przekazana aktem darowizny cystersom z Łekna. Od 1415 wraz z Wojnowem i Konotopią przeszła na własność benedyktynek z Poznania. W 1841 roku właścicielem Łoskonii był Józef Łubieński.

Mściszewo - wieś wzmiankowana w 1388 roku jako własność cysterek w Owińskach. W najstarszej części wsi znajduje się pałac z końca XIX wieku oraz budynki z początków XX wieku. Fragment dzisiejszej wsi to dawna osada olenderska założona około 1785 roku jako Garganowo.

Nieszawa - wieś folwarczna, wzmiankowana już w 1388 roku. Pierwszymi znanymi właścicielami majątku byli w końcu XVIII wieku Żychlińcy, a po nich w 1 połowie wieku XIX majątek należał do Marianny Zielińskiej oraz Krystyny Rebnitz. Od 1848 do 1877 roku Nieszawa była własnością Mielęckich, którzy wzniesli tu pałac. W 1879 roku majątek nabył Otto von Treskow z Owińsk. Do 1938 roku właścicielem majątku był Edward von Treskow, który odsprzedał go Edwardowi Schnaiderowi z Edwardowa. Zabudowania folwarczne pochodzą z początków XX wieku.

Nieszawka - niewielka osada powstała w wyniku kolonizacji holenderskiej w XVIII wieku.

Pławno - wieś wzmiankowana już w 1423 roku. W XVIII wieku założono tu osadę olenderską.

Przebędowo - wieś o rodowodzie średniowiecznym. Wzmiankowana po raz pierwszy w źródłach w 1388 roku, jako część Opola Chojnickiego i własność Mikołaja Brzechwy (Przebédowskiego). W kolejnych wiekach własność Potulickich, Gądkowskich i Gurowskich. W 1793 roku majątność nabył kupiec berliński von Treskow z Nieszawy i Owińsk. Od 1 poł. XIX wieku do lat 40-tych XX wieku własność kilku rodzin niemieckich, w tym od 1877 roku Carla von Winterfelda. Był on inicjatorem budowy pałacu (piętrowego dworu) w 1890 roku i parku oraz budynków folwarcznych, w tym gorzelni. Ostatnią właścicielką była jego wnuczka Hildegard Lüttichau. Do majątku należały również folwarki: Garganowo oraz Trojanowo.

Raduszyn - dawna wieś olenderska o nazwie Hamer, powstała w 1736 roku. Znajdowała się tu huta szkła, papiernia i młyny.

Rakownia - wieś pierwszy raz wzmiankowana w 1420 roku. W XVI wieku była własnością lub dzierżawą Piotra Potulickiego, a później związana z dobrami goślińskimi. Pod koniec XVIII wieku nabył ją książę von Sachsen Altenburg.

Starczanowo - wieś pierwszy raz wzmiankowana w 1364 roku. Od XIV wieku własność kapituły poznańskiej. Około 1580 roku dzierżawcą wsi był Przeciszewski. W 1841 roku majątność należała do Gorzyńskiego.

Trojanowo - wieś założono prawdopodobnie około 1255 roku, a pierwszy raz wymieniona została w źródłach w 1358 roku. Prawdopodobnie do XVIII wieku była zamieszkała przez wolnych kmieci, bartników i pasterzy, a później komorników i służby dworów w Przebédowie i Wojnowie.

Uchorowo - wieś folwarczna po raz pierwszy wzmiankowana w 1388 roku jako część Opola Chojnickiego. Na początku XV wieku należała do Paszaka Wyskoty Chrzastowskiego, a potem rodzin Górków i Młyńskich. Późniejszymi właścicielami wsi byli Potuliccy, Raczkowscy, Chełkowscy, Kluczborscy, Dobrzyccy, Mycielscy i Garczyńcy. W 1813 roku właścicielem Uchorowa był Józef Grabowski, który w 1845 roku odsprzedał go rodzinie von Jagow. Z inicjatywy tej rodziny powstał pałac w centrum niewielkiego założenia parkowego. W połowie lat 80-tych XIX wieku dobra zakupiła rodzina von Nathasius, w rękach których były do 1918 roku. Oni to wybudowali neogotycką kaplicę oraz oficynę oraz zabudowania folwarczne. W okresie międzywojennym właścicielem wsi był Zdzisław Droste.

Wojnowo - wieś folwarczna, wzmiankowana w 1325 roku. W 1841 roku właścicielem Wojnowa był Stanisław Pawelski. W 1887 roku wieś nabył Alfons Kolski, a w początkach

XX wieku S. Twardowski. W założeniu rezydencjalnym znajduje się pałac wzniesiony w 1836 roku z inicjatywy Pawelskich. W zachodniej części wsi znajduje się ośmioboczna kaplica p.w. św. Jana Chrzciciela.

Zielonka - osada leśna odnotowana w 1397 roku. Jej właścicielem był *Petrco de Zelona dambrowa*. Nazwa wsi Zielona Dąbrowa używana była do XV wieku. W 1580 roku stał tu młyn Jana Iwańskiego, a w XVIII wieku osada należała do Dębińskich. W 1793 roku jej właścicielem był generał Jan Lipski. W 2 połowie XIX wieku stała się siedzibą nadleśnictwa.

1.2. Postanowienia ogólne

1.2.1. Ilekroć w niniejszym programie mowa jest o:

- a) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1446 ze zm.),
- b) gminie – rozumie się przez to gminę Murowana Goślina,
- c) programie - rozumie się przez to Gminny program opieki nad zabytkami gminy Murowana Goślina na lata 2016- 2019,
- d) planie – rozumie się przez to Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 roku,
- e) strategii – rozumie się przez to Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020 z dnia 17 grudnia 2012 roku,
- f) konserwatorze – rozumie się przez to właściwego miejscowo konserwatora zabytków. Z dniem 01 marca 2010 część kompetencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu została przekazana Powiatowemu Konserwatorowi Zabytków w Poznaniu. Powiatowy Konserwator zabytków został powołany na podstawie porozumienia z dnia 24 marca 2009 roku, zawartego pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim i Starostą Poznańskim w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu części spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 6 maja 2009 roku, nr 85, poz. 1212).

Do zadań Wydziału Powiatowego Konserwatora Zabytków należą następujące czynności:

1) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń dotyczących zabytków, określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w przepisach odrębnych, a w szczególności:

- *prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- *sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych i archeologicznych,*
- *sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich, rewaloryzacyjnych, archeologicznych, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach,*
- *wydawanie decyzji i opinii związanych z prowadzeniem prac konserwatorskich, restauratorskich, budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych lub innych działań przy zabytku, jego otoczeniu lub na obszarach wpisanych do rejestru zabytków,*
- *wydawanie decyzji i opinii związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego i prowadzeniem badań archeologicznych,*
- *wydawanie decyzji i opinii związanych z wycinką drzew i krzewów oraz przeprowadzaniem prac rewaloryzacyjnych zabytkowych zespołów zieleni projektowanej (parki, ogrody, cmentarze, aleje itp.),*
- *opiniowanie projektów decyzji o warunkach zabudowy,*
- *opiniowanie projektów decyzji o lokalizacji celu publicznego,*
- *opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (z wyjątkiem projektów planów obejmujących całą gminę).*

2) upowszechnianie wiedzy o zabytkach przy współpracy z Wydziałem Promocji,

3) prowadzenie i aktualizowanie podstawowej dokumentacji zabytków,

4) prowadzenie dla każdego zabytku zbioru dokumentów zawierającego p.w. kartę ewidencyjną, dokumentację prawną, konserwatorską, historyczną, ikonograficzną i inwentaryzacyjną i in.,

5) umieszczaniem na zabytkach nieruchomych odpowiednich znaków lub zapisów,

6) wydawaniem decyzji o zabezpieczeniu dobra kultury w formie ustanowienia tymczasowego zajęcia,

7) ustanawianiem społecznych opiekunów zabytków,

8) wspieraniem na wniosek zainteresowanych gmin, podjętych przez nie inicjatyw tworzenia parków kulturowych,

9) wspieraniem na wniosek zainteresowanych stron inicjatyw społecznych w sprawie wystąpienia do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie ustanawiania Pomników Historii,

10) współpraca z innymi organami administracji publicznej.

Na mocy porozumienia z dnia 24 marca 2009 roku z kompetencji Powiatowego Konserwatora Zabytków wyłącza się następujące sprawy:

1) prowadzenie rejestru zabytków na terenie województwa wielkopolskiego,

2) wydawanie decyzji o wpisie zabytku do rejestru,

3) prowadzenie wojewódzkiej ewidencji zabytków,

4) wydawanie pozwoleń na czasowy wywóz zabytku za granicę oraz zaświadczeń, że wywożone przedmioty nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę,

5) wydawanie pozwoleń na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek,

6) zabytki ruchome,

7) opiniowanie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gmin oraz z zakresu uzgadniania projektów planów miejscowych obejmujących ten teren CAŁEJ gminy określonych w art. 11 pkt. 8 lit c. art. 17 pkt. 7 lit c ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

1.3. Cele opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

Nadrzędnym celem opracowania programu jest zahamowanie degradacji i poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy.

Ponadto celami są:

- a) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- b) obejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych,
- c) inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych, których celem jest propagowanie znajomości zabytków wśród mieszkańców gminy oraz zaszczepianie w ich świadomości zasadności i potrzeby opieki nad zabytkami,
- d) zachowanie oryginalności, odmienności gminy, pozwalające na identyfikację kulturową w zglobalizowanym świecie,

e) wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

1.4. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

1.4.1. Konstytucja R.P. z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.)

Zgodnie z art. 5: *Rzeczpospolita Polska strzeże (...) dziedzictwa narodowego*. Rozumiejąc zabytki, jako dobro narodowe, wspólne, art. 82 konstytucji mówi: *obowiązkiem obywatela (...) jest troska o dobro wspólne*.

1.4.2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.)

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. spraw kultury (w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1.4.3. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.)

Ustawa, w zakresie ochrony zabytków, nakłada na gminę następujące obowiązki i uprawnienia:

- a) prawo utworzenia przez Radę Miejską (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji (art. 16 ust. 1),
- b) obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu, studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez Konserwatora (art. 18, art. 19 i art. 20),
- c) obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4),
- d) przyjmowanie zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem

- i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 32 ust.1 pkt. 3 i ust.2),
- e) przyjmowanie zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 33 ust. 1 i ust. 2),
 - f) sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina (art. 71 ust. 1 i 2),
 - g) prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, w trybie określonym przepisami odrębnymi, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 81),
 - h) sporządzanie przez Burmistrza Miasta i Gminy oraz przyjmowanie przez Radę Miejską na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1, ust. 2, ust. 3 i ust.4). Co dwa lata Burmistrz sporządza i przedstawia Radzie Miejskiej sprawozdania z realizacji programów (art. 87 ust. 5).

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie kraju

2.1.1 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2015.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2015 został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 roku.

W programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych aspektach:

- 1) organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,*
- 2) stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,*
- 3) komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.*

W programie krajowym za główny cel uznano:

wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków,

a dla jego realizacji założono trzy cele szczegółowe:

- 1) wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,*

- 2) *wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,*
- 3) *tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i interpretacji.*

Cele te będą realizowane w ramach szczegółowych zadań, a dla ich wykonania opracowano szczegółowy harmonogram oraz plan finansowy.

W programie krajowym uwzględniono następujące *zagadnienia horyzontalne*- tematy wiodące, m.in.:

- 1) *podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych...,*
- 2) *zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp...),*
- 3) *zwiększenie zaangażowania samorządów ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków...*

2.2. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

2.2.1 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego.

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 17 grudnia 2012 roku.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w „Strategii rozwoju województwa” stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co jej ustalenia mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego.

Formułę strategii oparto o następujące przesłanki:

- a) *promocję posiadanych przez województwo uwarunkowań geograficznych, takich jak: położenie, czy środowisko przyrodnicze, oraz uwarunkowań kulturowych opartych o wielowiekową tradycję,*
- b) *ochronę posiadanych dóbr kultury, w tym zabytków i ich efektywnie wykorzystanie,*
- c) *stworzenie warunków dla wzrostu poziomu życia wszystkim mieszkańcom regionu.*

W szczególności strategia definiuje działania mające na celu zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy. Proponuje unowocześnienie struktury gospodarki lokalnej, w tym zwiększenie udziału kultury (również zabytków). Wśród celów operacyjnych Strategii zakłada się m.in. wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego, które w rozwoju Wielkopolski powinno pełnić kilka funkcji. Po pierwsze powinno być czynnikiem integracji społecznej. Po drugie powinno stanowić instrument promocji regionu, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego. Po trzecie powinno być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Realizacja tych funkcji powinna być zrealizowana przez inwestycje w instytucje kultury, ochronę dorobku kulturalnego, wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu i promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.

2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

W dniu 26 kwietnia 2010 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLVI/690/10 przyjął uchwałę w sprawie zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

W planie wyznaczono główne cele polityki przestrzennej, zasady ich realizacji oraz przyjęto kierunki działań polityki przestrzennej w zakresie ochrony środowiska kulturowego. Za jedną z czołowych zasad zagospodarowania przestrzennego województwa uznano zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W planie znalazła się charakterystyka najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego, w tym położonego w obrębie powiatu poznańskiego i wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta Murowana Goślina oraz miejsc dokumentujących działalność zakonu cystersów (tzw. Szlak Cysterski).

W zakresie ochrony środowiska kulturowego za najważniejsze zadania planu uznano m.in.:

- a) wyodrębnienie w województwie obszarów o wysokich walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego (w tym rejon Park Krajobrazowy „Puszcza Zielonka”),
- b) rewaloryzację ośrodków miejskich i wiejskich o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym,
- c) wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne,

- d) ochronę miejsc szczególnie cennych dla kultury narodowej (wymienionych w planie jako najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego),
- e) ochronę i zagospodarowanie pod kątem turystycznym zabytków i historycznych miejsc na szlakach kulturowych, m. in. na Szlaku Cysterskim.

2.2.3 Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016.

W dniu 28 października 2013 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą nr XXXVIII/763/13 przyjął Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016.

Przyjęty program ma na celu m.in. :

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W punkcie 9 programu: *Założenia Programu opieki nad zabytkami na lata 2013-2016* stwierdzono:

Zadaniem podstawowym Samorządu Województwa Wielkopolskiego jest zapewnić prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu. Jednak ustawa o zabytkach i opiece nad zabytkami narzuca także szersze działanie sprecyzowane na wstępie niniejszego

opracowania jako cele wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ponadto, uchwalono, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego w miarę posiadanych środków, będzie realizował następujące cele:

- 1) działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków, w tym opiekę nad zabytkami nieruchomymi, ruchomymi, archeologicznymi i opiekę nad dziedzictwem niematerialnym,*
- 2) ochronę zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego,*
- 3) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków,*
- 4) promocję dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego,*
- 5) upowszechnianie wiedzy o regionie.*

2.2.4. Program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2016-2019.

W dniu 27 czerwca 2016 roku Rada Powiatu w Poznaniu, uchwałą nr XVI/214/V/2016 przyjęła Program opieki nad zabytkami na lata 2016-2019.

W rozdziale 1 (Wstęp) określony został cel oraz podstawy prawne opracowania programu.

W rozdziale 2 (Uwarunkowania zewnętrzne) odniesiono się do podstawowych dokumentów prawnych m.in. *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017; Wielkopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.*

W rozdziale 3 (Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu) w podrozdziale 3.1 (Zabytki nieruchome na terenie powiatu poznańskiego), wśród 9 historycznych układów urbanistycznych wymieniono Murowaną Goślinę. Do najcenniejszych zabytków architektury sakralnej w powiecie zaliczono kościół parafialny p.w. św. Jakuba i poewangelicki w Murowanej Goślinie oraz drewniany kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie. Za jedną z cech charakterystycznych dla krajobrazu kulturowego powiatu poznańskiego uznano dużą ilość pałaców i dworów. Wśród ponad 10 obiektów znajdujących się w ewidencji (83 w rejestrze zabytków) wymieniono szachulcowy dwór z Łopuchowa, a wśród najbardziej malowniczych parków dworskich wymieniono założenie w Wojnowie.

W podrozdziale 3.2 (Wykaz zabytków ruchomych na terenie powiatu poznańskiego) do najciekawszych zaliczono wyposażenie i wystrój wnętrza kościoła parafialnego w Murowanej Goślinie (planowany jest wpis do rejestru zabytków). W sumie w ewidencji

zabytków ruchomych na terenie gminy znajduje się 22 obiektów, z czego 3 zostało wpisanych na podstawie dwóch decyzji do rejestru zabytków.

W podrozdziale 3.3 (Zabytki archeologiczne) wskazano, że wśród 50 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, zlokalizowanych na terenie powiatu poznańskiego, na obszarze gminy Murowana Goślina znajduje się: 1 grodzisko oraz 6 osad. W wykazie stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej wymieniono grodziska w Starczanowie (na Radzimi), Głębocku, Długiej Goślinie oraz kurhan w Murowanej Goślinie.

W podrozdziale 3.4 (Krajobraz kulturowy) w wykazie obszarowych wpisów do rejestru zabytków ujęto układ urbanistyczny miasta Murowana Goślina.

W rozdziale 4 (Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami i dziedzictwa kulturowego), w podrozdziale 4.1 (Stan zachowania zabytków nieruchomych...), omówiony został stan zachowania obiektów nieruchomych i archeologicznych. W podrozdziale tym ujęte zostały główne postulaty konserwatorskie w zakresie: urbanistyki i ruralistyki, architektury sakralnej i cmentarzy, zespołów rezydencjalno-parkowych i zabudowań folwarcznych, budynków użyteczności publicznej i domów mieszkalnych. W odniesieniu do obiektów rezydencjalnych stwierdzono, że stan zachowania dworów i pałaców w powiecie poznańskim jest zróżnicowany. Jako przykład obiektów najlepiej zachowanych, których stan nie budzi zastrzeżeń wymieniono m.in. dwór w Wojnowie. Z drugiej strony, do obiektów najgorzej zachowanych należy pałac w Nieszawie. W rozdziale tym scharakteryzowano również szlaki turystyczne funkcjonujące w powiecie poznańskim, w tym przebiegające przez teren gminy Murowana Goślina: Szlak św. Jakuba, Szlak Cysterski oraz szlaki rowerowe i wodne. W podrozdziale 4.3 (Chronione wartości przyrodnicze krajobrazu kulturowego), wymieniono wśród rezerwatów przyrody znajdujące się na terenie gminy Murowana Goślina: Rezerwat florystyczny *Śnieżycowy Jar*, Rezerwat krajobrazowy *Jezioro Pławno*, Rezerwat florystyczny *Jezioro Czarne*, Rezerwat leśny *Las mieszany w nadleśnictwie Łopuchówko*, Rezerwat leśny *Klasztorne Modrzewie koło Dąbrówki Kościelnej*, Rezerwat florystyczny *Żywiec Dziesięciolistny*, a wśród użytków ekologicznych *Mokradła nad Jeziorem Kamińskim*. Na terenie gminy zlokalizowane są 87 pomniki przyrody. Większość znajduje się na obszarze *Puszczy Zielonka*, a do najcenniejszych z terenu powiatu poznańskiego zaliczono cis rosnący przy pałacu w Murowanej Goślinie. W podrozdziale 4.4 (Dokumenty i opracowania) stwierdzono, że powiatowy program opieki nad zabytkami zgodny jest z innymi dokumentami strategicznymi powiatu, w tym m.in.: *Strategią rozwoju Powiatu Poznańskiego 2006-2013*, *Programem ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego*, *Raportem o stanie zabytków w powiecie poznańskim*.

W rozdziale 5 (Zabytki nieruchome stanowiące własność powiatu poznańskiego) wśród kilku obiektów wymieniono budynek szkoły w Murowanej Goślinie, mieszczący obecnie technikum i zasadniczą szkołę zawodową.

W rozdziale 6 (Zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami realizowane w latach 1999-2015), w podrozdziale 6.1 wymieniono kwoty, które przeznaczono w powiecie poznańskim na ochronę i konserwację zabytków. Na terenie gminy dofinansowano konserwację kościoła w Białężynie (67 000 zł), renowację i konserwację ołtarzy w kościele w Długiej Goślinie (42 500zł) oraz ekspertyzy, prace inwentaryzacyjne i dokumentacyjne pałacu w Murowanej Goślinie (60 000 zł).

W rozdziale 7 (Analiza SWOT) omówiono stan obecny i perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Poznańskiego. Analizę ujęto w układzie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

W rozdziale 8 (Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami) stwierdzono, że cele wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami zostały określone w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 roku. Ponadto wymieniono 7 podstawowych celów:

- 1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,*
- 2. uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,*
- 3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,*
- 4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,*
- 5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,*
- 6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,*
- 7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

W rozdziale 9 (Kierunki działań dla realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami. Podział na obszary, projekty i zadania) zaplanowano m.in. następujące działania: w podpunkcie 1.4 wymieniono przeprowadzenie koniecznych prac modernizacyjnych

w szkole w Murowanej Goślinie. W latach 2016-2017 planowane jest wykonanie zadania pn. *Rozbudowa Zespołu Szkół im gen. Dezyderego Chłapowskiego w Bolechowie, Szkoły w Murowanej Goślinie ul. Szkolna 1*. W punkcie 2 udzielanie na wnioszek zainteresowanych podmiotów dotacji celowych i na sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu poznańskiego wpisanych do rejestru zabytków, niebędących własnością powiatu. Zasady udzielania dotacji określono w uchwale Rady Powiatu Poznańskiego nr XXIX/270/IV/2013 z dnia 27 czerwca 2013 roku.

W rozdziale 10 (Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami monitoring działania programu) określono instrumenty prawne i instytucjonalne, instrumenty finansowe oraz monitoring działania programu.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

W myśl art. 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości. Za zabytki ruchome uznaje się: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej; kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje; numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i order; wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego; materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984); instrumenty muzyczne; wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne; przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Za zabytki archeologiczne uznaje się w szczególności: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa; cmentarzyska; kurhany; relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Zasoby dóbr kultury w gminie Murowana Goślina przedstawiają się następująco: w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych (częściowo zweryfikowanej w latach 2010-

2012) znajduje się 439 obiektów (30 do wykreślenia), z czego 35 jest wpisanych na mocy 20 decyzji do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Wśród zabytków ruchomych dwa zespoły wpisane do rejestru zabytków. Na terenie gminy odnotowano także 8 parków i ogrodów, 20 cmentarzy oraz około 478 stanowisk archeologicznych (z wyłączeniem stanowisk archiwalnych o nieznanej lokalizacji), w tym 8 ujętych w rejestrze zabytków.

3.1. Obiekty zabytkowe, nieruchome wpisane do rejestru zabytków, o największym znaczeniu dla gminy Murowana Goślina (obiekty podkreślone są własnością gminy Murowana Goślina):

BIAŁEŻYŃ

1/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. TYMOTEUSZA:

rej. zab. 173/ Wlkp./A z 17.05.2004 r.

a/ kościół, mur., 1823 – 25, odbud. 1948, remont. 2007 r.

b/ plebania, mur., 1920 r., remont 2007 r.

c/ ogród plebański

d/ cmentarz przykościelny

BODUSZEWO

2/ ZESPÓŁ PAŁACOWY:

rej. zab. 121/ Wlkp./A z 03.03.2003 r.

a/ pałac, ob. hotel, mur., poł. XIX w. , rozbud. 1890 r., remont 2005-2006 r.

b/ pozostałości parku

DLUGA GOŚLINA

3/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. MARII MAGDALENY:

rej. zab. 2391/A z 12.12.1932

a/ kościół drewniany, 1623 r., restaur. 1770 r., l. 30 XX w.

ŁOPUCHOWO

4/ ZESPÓŁ DWORSKI:

rej. zab. 1524/A z 01.06.1974 r.

a/ dwór, mur. - szach., 1780 r., rozbudż. XIX/XX w.

b/ park krajobrazowy, XIX w.

c/ spichlerz, mur., 2 poł. XIX w.

MUROWANA GOŚLINA

5/ UKŁAD URBANISTYCZNY, XV/ XVI/ XVIII w.:

rej. zab. 410/ Wlkp./A z 04.12.2006 r.

6/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. JAKUBA

a/ kościół, mur. XV/ XVI, rozbud. 1717 r., 1831 r., restaur. 1928 r. i 1961 r.:

rej. zab. 2393/A z 12.12.1932 r.

b/ stara plebania, ob. dom Plac Powstańców Wielkopolskich nr 22, mur. pocz. XIX w.:

rej. zab. 2529/A z 07.07.1956 r.

7/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO, OB. FILIALNY RZYMSKO –
KATOLICKI, P.W. ŚW. DUCHA, ul. Dworcowa

a/ kościół, mur., 1784 – 1803 r., restaur. 1860 r., 1974 -1975 r.:

rej. zab. 1173/A z 17.07.1970 r.

8/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY, ul. Kochanowskiego 23

a/ pałac, mur., 1841, przebud. 4 ćw. XIX w.:

rej. zab. 1093/A z 29.04.1970 r.

b/ park krajobrazowy pocz. XIX w.:

rej. zab. 1586/A z 29.07.1974 r.

9/ WILLA Z OGRODEM, ul. Poznańska 28

a/ willa z ogrodem, 1900 r.

rej 678/Wlkp/A z 05.06.2008 r.

NIESZAWA

10/ ZESPÓŁ PAŁACOWY:

rej. zab. 2230/A z 31.03.1992 r.

a/ pałac, mur., około poł. XIX w., rozbud. 1900 r.

b/ park krajobrazowy XIX w.

c/ oficyna, mur.- szach., pocz. XX w.

PRZEBĘDOWO

11/ ZESPÓŁ DWORSKI:

rej. zab. 1693/A z 04.04.1975 r.

a/ dwór, mur., l. 80 XIX w.

b/ park krajobrazowy XIX w.

UCHOROWO

12/ ZESPÓŁ DWORSKI

a/ dwór, mur., poł. XIX w., rozbud. k. XIX w.:

rej. zab. 1735/A z 05.11.1975 r.,

rej. zab. 536/Wlkp/A z 27.08.2007 r.

b/ park krajobrazowy, XIX w.

rej. zab. 1735/A z 05.11.1975 r. i 536 Wlkp/A z 27.08.2007 r., postanowienie nr 12/2007 z 10.01.2007 r.

c/ kaplica Niepokalanego Poczęcia NMP, mur. XIX w., rozbud. 1890 r.:

rej. zab. 536/Wlkp/ A z 27.08.2007 r.

d/ spichlerz, mur. 1889 r.

rej. zab. 2058/ A z 16.01.1986 r.

13/ SZKOŁA, OB. DOM-ŚWIETLICA NR 22, mur., XIX/XX w.

rej. zab. 952/Wlkp/A z dnia 6.02.2015 r.

WOJNOWO

14/ ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY:

a/ pałac, ob. hotel, mur., XIX/XX w.

rej. zab. 311/ A z 21.10.1968 r.

b/ park krajobrazowy, XIX w.

rej. zab. 1511/ A z 11.04.1974 r.

c/ bażantarnia, drewn.- mur., 1906 r.

rej. zab. 2058/ A z 16.01.1986 r.

d/ spichlerz, mur. XIX/XX w.

rej. zab. 311/ A z 21.10.1968 r.

e/ kuźnia, mur.- drewn., 1921 r.

rej. zab. 2058/ A z 16.01.1986 r.

f/ gorzelnia, ob. masarnia, mur. XIX/ XX w.

rej. zab. 67/Wlkp/ A z 30.08.2001 r.

g/ stajnia, ob. obora

rej. zab. 67/Wlkp/ A z 30.08.2001 r.

h/ podwórze folwarczne

rej. zab. 67/Wlkp/ A z 30.08.2001 r.

3.2. Obiekty z terenu gminy Murowana Goślina znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków, wskazane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (obiekty podkreślone są własnością gminy Murowana Goślina):

BIAŁĘGI

- 1/ DOM NR 5, mur., pocz. XX w.
- 2/ DOM NR 7, mur., pocz. 1931 r.
- 3/ DOM NR 11, mur., 1912 r.
- 4/ CMENTARZ EWANGELICKI, XIX w.
Obszar około 0,04 ha, obecnie nieczynny
- 5/ CMENTARZ EWANGELICKI, XIX w.
Obszar około 0,10 ha, obecnie nieczynny

BIAŁĘŻYN

6/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. TYMOTEUSZA

- a/ kościół, mur., 1823 – 25, odbud. 1948 r., remont. 2007 r.
- b/ plebania, mur., 1920 r., remont 2007 r.
- c/ ogród plebański
- d/ teren przykościelny
- e/ cmentarz przykościelny

- 7/ SZKOŁA I (nr 15), mur., ok. 1890 r., nieużytkowana,
- 8/ SZKOŁA II (nr 21), mur., ok. 1903 r.
- 9/ DWÓR, OB. DOM MIESZKALNY NR 29, mur., pocz. XX w., przebudowany,
- 10/ DOM NR 1, mur., pocz. XX w.
- 11/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 2, mur., pocz. XX w.
- 12/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 4, mur., pocz. XX w.
- 13/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 5, mur., pocz. XX w.
- 14/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 6, mur., pocz. XX w.
- ~~15/ DOM NR 7, mur., pocz. XX w. - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,~~
- 16/ DOM NR 19, mur., budynek komunalny, mur., pocz. XX w.
- 17/ DOM NR 23, mur., pocz. XX w.
- 18/ DOM NR 24, mur., pocz. XX w.
- 19/ DOM NR 25, mur., pocz. XX w.
- 20/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 26, mur., pocz. XX w.

~~21/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 27, mur., pocz. XX w. - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,~~

22/ ZAGRODA NR 28

a/ dom, glin.- drewn.- kam., pocz. XX w.

b/ obora, mur.- drewn., pocz. XX w.

23/ DOM NR 29, mur., pocz. XX w.

24/ DOM NR 41, mur./ glin, 1901 r.

25/ DOM NR 46, mur., pocz. XX w.

26/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY

a/ stajnia z chlewem i częścią mieszkalną, mur., 3 XIX w.

b/ stodoła, mur. 3 ćw. XIX w.

27/ PARAFIALNY CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY- ZESPÓŁ KOŚCIOŁA ,

Obszar około 0,6 ha, czynny, rej. zab. 173/ Wlkp./A z 17.05.2004

28/ CMENTARZ PARAFIALNY RZYMSKO-KATOLICKI, 2 poł. XIX w.

Obszar około 0,6 ha, czynny

BODUSZEWO

29/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – FOLWARCZNY

a/ pałac, ob. hotel, mur., poł. XIX w. , rozbud. 1890 r., remont 2005-2006

b/ pozostałości parku

c/ obora I, ob. zagroda nr 17, mur., pocz. XX w.

d/ obora II, ob. zagroda nr 9, mur., pocz. XX w.

e/ stodoła I, ob. zagroda nr 12, mur., pocz. XX w.

f/ stodoła II, ob. zagroda nr 13, mur., pocz. XX w.

g/ stodoła III, ob. zagroda nr 14, mur., pocz. XX w.

h/ stodoła IV, ob. zagroda nr 16, mur., pocz. XX w.

i/ oficyna pałacowa, ob. dom nr 14, mur./kam., k. XIX w.

j/ dom pracowników folwarcznych- dwojak, ob. nr 8, mur.

k/ dom pracowników folwarcznych- trojak, ob. nr 17, mur.

l/ dom pracowników folwarcznych- trojak, ob. nr 18, mur

m/ dom pracowników folwarcznych- dwojak, ob. nr 26, mur

30/ REMIZA NR 27, użytk. OSP, mur. 1911 r.

31/ DOM NR 9, mur., pocz. XX w.

32/ DOM NR 11, mur./ kam., pocz. XX w.

- 33/ DOM NR 32, mur., pocz. XX w.
34/ DOM NR 33, mur., pocz. XX w.
~~35/ DOM NR 34, mur., pocz. XX w.~~ - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,
36/ DOM NR 36, mur., pocz. XX w.
37/ ZAGRODA NR 37
 a/ dom, mur., pocz. XX w.
 b/ stodoła mur., pocz. XX w.
38/ DOM NR 39, mur., pocz. XX w.
39/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 41, mur., pocz. XX w.
40/ DOM NR 43, mur., pocz. XX w.
41/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 47, mur., pocz. XX w.
42/ CMENTARZ EWANGELICKI, około poł. XIX w.
Obszar około 0,20 ha, obecnie nieczynny

CZERNICE

- 43/ ZAGRODA NR 1
 a/ dom drew./glin., pocz. XX w.
 b/ stodoła, drew., pocz. XX w.

DŁUGA GOŚLINA

- 44/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. MARII MAGDALENY
 a/ kościół drewniany, 1623 r., restaur. 1770 r., l. 30 XX w., wymiana stolarki 2007 r.
 b/ dzwonnica, drewn., pocz. XX w.
 c/ plebania, mur. l. 30 XX w.
 d/ stara plebania, glin.- drewn., XIX w., remont 2007 r.
 e/ kapliczka, św. Doroty, kam., pocz. XX w.
45/ SZKOŁA, mur., 1936 r.
46/ POCZTA NR 23., 1936 r.
47/ ZESPÓŁ DWORSKI
 a/ dwór, ob. dom nr 27, mur., 1 ćw. XIX w., 2 poł. XIX w.
 b/ rządcówka, ob. dom nr 30, mur. pocz. XX w.
 c/ gorzelnia, ob. dom nr 32, mur., 1869 r.
 d/ kuźnia, mur., pocz. XX w.
48/ DOM NR 6, mur., pocz. XX w.

- 49/ DOM NR 9, mur. – szach., k. XIX w.
50/ DOM NR 13, mur., pocz. XX w.
51/ DOM NR 35 Z OBORĄ, mur., pocz. XX w.
52/ DOM NR 44, mur. – szach., pocz. XX w.
53/ DOM NR 48, mur., pocz. XX w.
54/ DOM NR 70, mur., 1909 r.
55/ DOM NR 71, mur., pocz. XX w.
56/ DOM NR 74, mur. – szach., 1911 r.
57/ CMENTARZ PARAFIALNY RZYMSKO-KATOLICKI, poł. XIX w.
Obszar około 0,9 ha, obecnie czynny
58/ CMENTARZ EWANGELICKI, XIX/XX w.
Obszar około 0,5 ha, obecnie nieczynny

GAĆ

- 59/ DOM NR 1, mur., pocz. XX w.
60/ DOM NR 2, mur., pocz. XX w.

GLEBOCKO

- 61/ OBORA W ZAGRODZIE NR 4, mur./ kam., k. XIX w.
~~62/ DOM NR 6, drewn. mur., 1913–1914 - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,~~
~~63/ DOM NR 11, mur., pocz. XX w. - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,~~
64/ DOM NR 14, mur., pocz. XX w.
65/ CMENTARZ EWANGELICKI, 2 poł. XIX w.
Obszar około 0,12 ha, obecnie nieczynny

GLEBOCZEK

- 66/ SZKOŁA, OB. DOM NR 1, mur. k. XIX w.
67/ DOM NR 2, mur., k. XIX w.
68/ DOM NR 13, mur.- glin., pocz. XX w.
69/ LEŚNICZÓWKA, OB. DOM NR 17, szach., k. XIX w.
70/ ZAGRODZIE NR 5
a/ spichlerz, szach. k. XIX w.
b/ magazyn zbożowy, mur. 1896 r.
71/ CMENTARZ EWANGELICKI, 2 poł. XIX w.

Obszar około 0,20 ha, obecnie nieczynny

KAMIŃSKO

72/ DWÓR, OB. DOM NR 24, kam./ mur., pocz. XX w.

73/ LEŚNICZÓWKA, OB. DOM NR 4, mur. 1931 r.

74/ SZKOŁA, OB. DOM- ŚWIETLICA NR 11, mur. pocz. XX w.

75/ ZAGRODA NR 6

a/ dom , mur., pocz. XX w.

b/ chlew/obora, glin./kam./drewn., k. XIX w.

76/ STODOŁA W ZAGRODZIE NR 4, mur., przed 1931 r.

77/ OBORA W ZAGRODZIE NR 5, kam./ cegl., 1928 r.

78/ ZAGRODA NR 22

a/ budynek mieszkalno-gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.

b/ obora, mur./ kam., pocz. XX w.

79/ DOM NR 25, mur., pocz. XX w.

80/ CMENTARZ EWANGELICKI, 2 poł. XIX w.

Obszar około 0,45 ha, obecnie nieczynny

KĄTY

81/ ZESPÓŁ LEŚNICZÓWKI

a/ leśniczówka, mur., pocz. XX w.

b/ dom nr 1, mur., pocz. XX w.

c/ stajnia, ob. garaż, drewn. - mur., pocz. XX w.

d/ obora, mur., pocz. XX w.

e/ stodoła, mur. - drewn., k. XIX w.

82/ DWÓR, OB. DOM NR 24, mur., pocz. XX w.

83/ CMENTARZ CHOLERYCZNY, XVII, XIX w.

ŁOPUCHOWO

84/ KAPLICA P.W. ŚW. WOJCIECHA, mur. – szach., otynkowana, k. XIX w.

85/ ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO

a/ budynek dworca, mur., pocz. XX w.

b/ dom mieszkalny pracowników kolejowych, mur. pocz. XX w.

c/ szalety, mur. pocz. XX w.

86/ ZESPÓŁ DWORSKO – FOLWARCZNY

a/ dwór, mur. - szach., 1780 r., rozbudż. XIX/XX w. nieużytkowany w ruinie,

b/ park krajobrazowy, XIX w.

c/ rządcówka, ob. dom nr 3, mur., 1916 r.

d/ obora/ chlewnia, mur., pocz. XX w.

e/ spichlerz, mur., 2 poł. XIX w.

f/ gorzelnia, mur., pocz. XX w.

g/ magazyn przy gorzelni, kam. – mur., pocz. XX .w

h/ ~~dom pracowników folwarcznych- czworak nr 6, pocz. XX w.~~ obiekt nie istnieje,
do wykreślenia z ewidencji,

i/ dom pracowników folwarcznych- czworak nr 7, mur.- kam., 1904 r.

j/ dom pracowników folwarcznych- czworak nr 11, mur. 1908 r.

87/ CMENTARZ EWANGELICKI, około poł. XIX w.

Obszar około 0,20 ha, obecnie nieczynny

ŁOPUCHÓWKO

88/ POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU DWORSKO – FOLWARCZNEGO,

OB. NADLEŚNICTWO ŁOPUCHÓWKO

a/ dwór, mur., pocz. XX w.

b/ spichlerz ze stodołami, mur., pocz. XX w.

89/ DOM NR 6, mur., pocz. XX w.

90/ DOM NR 7, mur., pocz. XX w.

ŁOSKOŃ

91/ MIEJSCE PO CMENTARZU EWANGELICKIM, około poł. XIX w.

Obszar około 0,12 ha, obecnie nieczynny

ŁOSKOŃ STARY

92/ CMENTARZ EWANGELICKI, 1 poł. XIX w.

Obszar około 0,30 ha, obecnie nieczynny

MŚCISZEWO

93/ DWÓR, ob. dom ul. Starczanowska 7, mur., 4 ćw. XIX w. przebudż. 2007 r.

ul. Starczanowska

94/ DOM NR 1, mur., pocz. XX w.

~~95/ ZAGRODA NR 4~~ obiekt nie istnieje

~~a/ dom, mur. pocz. XX w.~~ obiekt całkowicie przebudowany, do wykreślenia z ewidencji,

~~b/ obora, mur. pocz. XX w.~~ obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

~~c/ stodoła, mur. pocz. XX w.~~ obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

96/ BUDYNEK GOSPODARCZY W ZAGRODZIE NR 5, mur., pocz. XX w.

97/ BUDYNEK MIESZKALNO – GOSPODARCZY NR 8, mur., 1908 r.

98/ ZAGRODA NR 9

a/ dom, mur. pocz. XX w.

b/ budynek gospodarczy, mur. pocz. XX w.

~~99/ DOM NR 10, mur., pocz. XX w.~~ - obiekt nie istnieje, nowy budynek w miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

100/ ZAGRODA NR 11

a/ dom, mur. pocz. XX w.

b/ obora, mur. pocz. XX w.

101/ DOM NR 13, mur., pocz. XX w.

102/ DOM NR 14, mur., poł. XIX w.

103/ DOM NR 15, mur., pocz. XX w.

104/ DOM NR 18, mur., pocz. XX w.

105/ DOM NR 19, mur., pocz. XX w.

106/ DOM NR 24, mur., pocz. XX w.

~~107/ DOM NR 25, mur. drewn., pocz. XX w.~~ obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

108/ BUDYNEK MIESZKALNO – GOSPODARCZY NR 35, mur., pocz. XX w.

109/ BUDYNEK MIESZKALNO – GOSPODARCZY NR 37, mur., pocz. XX w.

110/ DOM NR 41, mur., pocz. XX w.

111/ DOM NR 42, mur., pocz. XX w.

112/ BUDYNEK MIESZKALNO – GOSPODARCZY NR 43, mur., pocz. XX w.

113/ DOM NR 44, mur., pocz. XX w.

114/ DOM NR 54, mur., pocz. XX w.

115/ DOM NR 55, mur., pocz. XX w.

114/ DOM NR 56, mur., pocz. XX w.

115/ DOM NR 58, mur., pocz. XX w.

116/ ZESPÓŁ CEGIELNI

- a/ piec wypalowy w cegielni, mur., l. 80 XIX w.
- b/ budynek formowni, drewn., k. XIX w.
- c/ dom właściciela cegielni nr 27, mur., pocz. XIX w.
- d/ obora, mur., pocz. XX w.

MUROWANA GOŚLINA

117/ UKŁAD URBANISTYCZNY, XV/ XVI/ XVIII w.

118/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. JAKUBA

- a/ kościół, mur. XV/ XVI, rozbud. 1717 r., 1831 r., restaur. 1928 r. i 1961 r.
- b/ stara plebania, ob. dom Plac Powstańców Wielkopolskich nr 22, mur. pocz. XIX w.
- c/ wikarówka, ob. plebania Plac Powstańców Wielkopolskich nr 23, mur. l. 20 XX w.

119/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO, OB. FILIALNY RZYMSKO – KATOLICKI, P.W. ŚW. DUCHA, ul. Dworcowa

- a/ kościół, mur., 1784 – 1803, restaur. 1860, 1974 -1975 r.
- b/ pastorówka/ szkoła ewangelicka, ob. dom, mur., 1 ćw. XIX w.
- c/ pastorówka, ob. dom ul. Poznańska nr 17, mur./ drewn., pocz. XX wieku

120/ RATUSZ, OB. URZĄD MIASTA I GMINY, mur., k. XIX w. rozbud. 2007 r.

121/ SZKOŁA, ul. Szkolna nr 1, mur., ok. 1897 r., wł. Starostwo Powiatowe

122/ KINO, OB. MAGAZYN, ul. Podgórna nr 3, mur. ok. 1903 r.

123/ POCZTA, ul. Mostowa, mur., pocz. XX w.

124/ DAWNY ZAJAZD „Hotel Posen”, ul. Poznańska

- a/ gospoda, ob. dom, mur., 1860 r.
- b/ sala teatralna, ob. budynek gospodarczy, mur., ok. 1860 r.

125/ MLECZARNIA, OB. PRZEDSZKOLE, ul. Gnieźnieńska, mur./drewn., około 1900 r.

126/ SPICHLERZ, ul. Wojska Polskiego, mur. około 1900 r.

127/ MŁYN, OB. HURTOWNIA, ul. Jodłowa, mur., 1903 r.

~~128/ MŁYN, ul. Mściżewska, mur. XIX/XX wieku~~ - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

129/ MAGAZYN- WARSZTAT, ul. Rogozińska, mur 1903 r.

130/ ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO

- a/ dworzec, mur., pocz. XX w., l. 30 XX w.
- b/ dom ul. Dworcowa 6, mur., pocz. XX w.
- c/ dom ul. Dworcowa 7, mur., 1907 r.

d/ budynek gospodarczy, mur. pocz. XX w.

e/ magazyn mur., 1 ćw. XX w.

131/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY, ul. Kochanowskiego 23

a/ pałac, mur., 1841, przebud. 4 ćw. XIX w. (w miejscu starszego dworu obronnego, XVI/XVII w.)

b/ park krajobrazowy pocz. XIX w.

ul. Dworcowa

132/ DOM NR 1, mur., pocz. XX w.

133/ DOM NR 2, mur., przed. 1900 r.

134/ DOM NR 4/5, mur., k. XIX w.

135/ DOM NR 7, mur., k. XIX w.

136/ DOM NR 9, mur., 4 ćw. XIX w.

137/ DOM NR 10, OB. OŚRODEK ZDROWIA, mur., k. XIX w.

138/ DOM NR 11, mur., około 1900 r.

ul. Gnieźnieńska

139/ DOM NR 3, mur., 1905 r.

140/ DOM NR 4, mur., 1906 r.

141/ DOM NR 6, mur., 1905 r.

142/ DOM NR 7, mur. –drewn., 1905 r.

143/ DOM NR 9, mur. –drewn., 1905 r.

144/ DOM NR 17, mur. –drewn., 1905 r.

145/ DOM NR 23, mur., około 1905 r.

ul. Kochanowskiego (dawniej ul. Zamkowa)

146/ DOM NR 2, mur., XIX w.

147/ DOM NR 3, mur., 4 ćw. XIX w.

148/ DOM NR 4, mur., XIX w.

149/ DOM NR 5, mur., poł. XIX w., przebud.

150/ DOM NR 6, mur., poł. XIX w.

151/ DOM NR 7, mur., 1933 r., przebud.

152/ DOM NR 8, mur., poł. XIX w.

153/ DOM NR 9, mur., k. XIX w.

154/ DOM NR 10, mur., poł. XIX w.

~~155/ DOM NR 11, mur., poł. XIX w.~~ nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

156/ DOM NR 12, mur., około 1900 r.

157/ DOM NR 18, mur., XIX w, przebud.

ul. Łąkowa

158/ DOM NR 15, mur., k. XIX w.

ul. Młyńska

159/ DOM NR 1, mur. – glin., poł. XIX w.

160/ DOM NR 9, mur., k. XIX w.

161/ DOM NR 17, mur., przed 1917 r.

ul. Mostowa

162/ DOM NR 1, mur., pocz. XX w.

ul. Mściszewska

~~163/ DOM NR 2, mur., około 1900 r.~~ - obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

164/ DOM NR 3, mur., poł. XIX w. [p?], przebudź.

165/ DOM NR 5, mur., 1890 r.

166/ DOM NR 9, mur., 1937 r.

ul. Nowa

167/ DOM NR 8, mur. – kam., pocz. XIX w.

ul. Podgórna

168/ DOM NR 1, mur., 2 poł. XIX w.

169/ DOM NR 2, mur., 4. ćw. XIX w.

170/ DOM NR 8, mur., poł. XIX w.

171/ DOM NR 9, mur., przed 1900 r.

172/ DOM NR 10, mur., przed 1900 r.

173/ DOM NR 11, mur., 4 ćw. XIX w.

174/ DOM NR 13, mur., 4 ćw. XIX w.

ul. Polna

175/ DOM NR 2, mur., k. XIX w.

176/ DOM NR 4, mur., l. 20 XX w.

177/ DOM NR 8, mur., 1912 r.

178/ DOM NR 12, mur., 1905 r.

Plac Powstańców Wielkopolskich

~~179/ DOM NR 2, mur., 4 ćw. XIX w.~~ nie istnieje- nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

180/ DOM NR 3, mur., l. 20 XX w.

181/ DOM NR 4, mur., pocz. XX w.

182/ DOM NR 5, mur., pocz. XX w.

183/ DOM NR 5a, mur., pocz. XX w.

184/ DOM NR 6, mur., pocz. XX w.

~~185/ DOM NR 7, mur., 2 poł. XIX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

186/ DOM NR 8, mur., 4 ćw. XIX w.

187/ DOM NR 10, mur., pocz. XX w.

188/ DOM NR 11, mur., k. XIX w.

189/ DOM NR 14, mur., pocz. XX w.

190/ DOM NR 16, mur., pocz. XX w.

191/ DOM NR 16a, mur., pocz. XX w.

192/ DOM NR 17, mur., l. 20 XX w.

193/ DOM NR 18, mur., l. 20 XX w.

194/ DOM NR 19, mur., l. 20. XX w.

~~195/ DOM NR 20, mur., l. 20 XX w.~~ obiekt nie istnieje,

ul. Poznańska

196/ DOM NR 1, mur., 1900 r.

197/ DOM NR 2, mur., k. XIX w.

198/ DOM NR 4, mur., około `1900 r.

~~199/ DOM NR 5, mur., l. 20 XX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

~~200/ DOM NR 5a, mur., XIX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

201/ BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY NR 5b, mur., l. 20 XX w.

202/ DOM NR 11, mur., l. 20. XX w.

~~203/ DOM NR 12, mur., poł. XIX w.~~ nie istnieje- nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

204/ DOM NR 13, mur., 1 ćw. XX w.

205/ DOM NR 14, mur., poł. XIX w.

~~206/ DOM NR 15, mur., poł. XIX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

~~207/ DOM NR 16, mur., pocz. XX w.~~ nie istnieje- nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia z ewidencji,

208/ DOM NR 19, mur., l. 20. XX w.

209/ DOM NR 20, OB. PRZEDSZKOLE I MIESZKANIA KOMUNALNE, mur., 1927 r.

210/ DOM NR 21, mur., l. 20/30 XX w.

211/ DOM NR 25, mur., 1934 r.

212/ DOM NR 26, mur., l. 20 XX w.

213/ WILLA NR 28, mur. – szach., około 1900 (z ogrodem)

~~214/ DOM NR 29, mur., k. XIX w.~~ obiekt całkowicie przebudowany, do wykreślenia z ewidencji,

215/ DOM NR 33, mur., l. 20 XX w.

216/ DOM NR 48, mur., l. 30 XX w.

ul. Przemysłowa

217/ DOM NR 3, mur., około 1900 r.

ul. Rogozińska

218/ DOM NR 1, mur., 1900 r.

219/ DOM NR 2, mur., 2 poł. XIX w.

220/ DOM NR 3, mur., około 1830 r.

221/ DOM NR 4, mur., pocz. XX w.

222/ DOM NR 5, mur., 2 poł. XIX w.

223/ DOM NR 6, mur., pocz. XX w.

224/ DOM NR 7, mur., 2 poł. XIX w.

225/ DOM NR 8, mur., k. XIX w.

226/ DOM NR 9, mur., k.XIX w.

227/ DOM NR 10, mur., k XIX w.

228/ DOM NR 11, mur., 2 poł. XIX w.

229/ DOM NR 12, mur., XIX/XX w.

230/ DOM NR 13, mur., około poł. XIX w.

~~231/ DOM NR 16, mur., glin., poł. XIX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

~~232/ DOM NR 17, mur., k. XIX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

~~234/ DOM NR 18, mur., około 1900 r.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

235/ DOM NR 19, mur., pocz. XX w.

~~236/ DOM NR 20, mur., pocz. XX w.~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

237/ DOM NR 21, mur., poł. XIX w.

238/ DOM NR 22, mur., k. XIX w.

239/ DOM NR 23, mur., 2 poł. XIX w.

240/ DOM NR 24, mur., 4 ćw. XIX w.

241/ DOM NR 25, mur., 2 poł. XIX w.

242/ DOM NR 27, mur., k. XIX w.

243/ DOM NR 28, mur., l. 20 XX w.

244/ DOM NR 29, mur., około 1900 r.

245/ DOM NR 30, mur., l. 20 XX w.

246/ DOM NR 32, mur., około poł. XIX w.

247/ DOM NR 33, mur., k. XIX w.

248/ DOM NR 35, mur., 1904 r.

249/ DOM NR 37, mur., k. XIX w.

~~250/ DOM NR 38, mur., 1904~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu, do wykreślenia
z ewidencji,

251/ DOM NR 39, mur., 1930 r.

252/ DOM NR 40, mur., 1900-1910 r.

253/ DOM NR 41, mur., 1 ćw. XX w.

254/ DOM NR 42, mur., l. 30/40 XX w.

255/ DOM NR 43, mur., około 1910 r.

256/ DOM NR 44, mur., 1900-1910 r.

~~257/ DOM NR 45, mur., około 1910~~ nie istnieje - nowy budynek w tym miejscu,
do wykreślenia z ewidencji,

258/ DOM NR 46, mur., około 1920 r.

259/ DOM NR 50, mur., k. XIX w.

260/ DOM NR 54, mur., około 1900 r.

261/ DOM NR 56, mur., około 1914 r.

262/ DOM NR 58, mur.-szach., l. 20 XX w.

263/ DOM NR 60, mur., l. 20 XX w.

264/ DOM NR 62, mur., około 1920 r.

ul. Spokojna

265/ DOM NR 8, mur., 1930 r.

ul. Szkolna

266/ DOM NR 2, mur., l. 20 XX w.

267/ DOM NR 3, mur., około 1900 r.

268/ DOM NR 4, mur., l. 20/30 XX w.

269/ DOM NR 8, mur., około 1910 r.

270/ DOM NR 10, mur., l. 20-30 XX w.

271/ DOM NR 12, mur., l. 20 XX w.

272/ DOM NR 16, mur., l. 30 XX w.

273/ DOM NR 28, mur., 1933 r.

ul. Wojska Polskiego

274/ DOM NR 1, mur., poł. XIX w.

275/ DOM NR 10, mur., pocz. XX w.

276/ DOM NR 12, mur., pocz. XX w.

277/ MIEJSCE PO CMENTARZU ŻYDOWSKIM (ul. Mściszewska), XIX w.

Obszar około 0,63 ha, obecnie nieczynny

278/ CMENTARZ PARAFIALNY RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Poznańska), ok. poł. XIX w.

Obszar około 2 ha, czynny

279/ CMENTARZ EWANGELICKI (ul. Poznańska), 1 poł. XIX w.

Obszar około 3 ha, obecnie nieczynny

NIESZAWA

280/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – FOLWARCZNY

- a/ pałac, mur., około poł. XIX w., rozbud. 1900 r., ruina
- b/ park krajobrazowy XIX w.
- c/ stajnia koni cugowy z budynkiem mieszkalnym, mur.- szach., pocz. XX w.
- d/ obora, mur. 1907 r.
- e/ kuźnia, mur.-drewn., pocz. XX w.
- f/ dom pracowników folwarcznych - czworak, mur., pocz. XX w.
- g/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 13, mur. pocz. XX w.

~~h/ szklarnia przy nr 13, pocz. XX w.~~ nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

281/ DOM NR 18, mur., pocz. XX w.

282/ DOM NR 21, mur., 1928 r.

283/ DOM NR 26, ob. szkoła, mur., pocz. XX w.

284/ DOM NR 32, mur., pocz. 1928 r.

285/ CMENTARZ EWANGELICKI, 1 poł. XIX w.

Obszar około 0,25 ha, obecnie nieczynny

OKONIEC

286/ GAJÓWKA NR 1, mur., 1913 r.

PRZEBĘDOWO

287/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – FOLWARCZNY

- a/ pałac, mur., l. 80 XIX w.
- b/ park krajobrazowy XIX w.
- c/ obora I, mur., pocz. XX w.
- d/ obora II, mur. 1870 r.
- e/ gorzelnia, mur. 1887 r.
- f/ magazyn zbożowy, mur., k. XIX w.
- g/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 7, mur. – szach., k. XIX w.
- h/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 12, mur. pocz. XX w.
- i/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 14, mur. pocz. XX w.

- j/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 16, mur., k XIX w.
- k/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 17, mur., k. XIX w.
- l/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 15, mur. pocz. XX w.
- m/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 18, mur., XIX/ XX w.
- n/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 21, mur. k. XIX w.

RADUSZYN

288/ POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU DWORSKIEGO

- a/ dwór, ob. dom nr 1, mur. k. XIX w.
- b/ młyn, ob. mieszalnia pasz, mur. pocz. XX w.
- c/ dom właściciela nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.

289/ DOM NR 2, mur. pocz., XX w.

RAKOWNIA

290/ SZKOŁA, OB. DOM – ŚWIETLICA- (DAWN. NR 15), UL. GOŚLIŃSKA 56, mur, pocz. XX w.

291/ LEŚNICZÓWKA, NR 17, mur. l. 30 XX w.

292/ DOM NR 5, mur. pocz. XX w.

293/ DOM NR 7, mur., 1904 r.

294/ DOM NR 8, mur., pocz. XX w.

295/ DOM NR 9, mur., pocz. XX w.

296/ DOM NR 13, mur., 1904 r.

~~297/ DOM NR 23, mur., pocz. XX w.~~ obiekt nie istnieje, do wykreślenia z ewidencji,

298/ DOM NR 24, mur., k. XIX w.

299/ DOM NR 25, mur., k. XIX w.

300/ CMENTARZ EWANGELICKI, około poł. XIX w.

Obszar około 0,15 ha, obecnie nieczynny

STARCZANOWO

301/ ZAGRODA NR 1

- a/ dom, mur., k. XIX w.
- b/ obora, mur., 1909 r.

302/ DOM NR 2, glin./drewn., k. XIX w.

303/ OBORA W ZAGRODZIE NR 4, mur., pocz. XX w.

- 304/ DOM NR 5, mur. pocz. XX w.
305/ DOM NR 6, mur. pocz. XX w.
306/ ZESPÓŁ LEŚNICZÓWKI NR 7
a/ dom, mur., pocz. XX w.
b/ obora, mur., pocz. XX w.

TROJANOWO

- 307/ DOM NR 1, szach. 1890 r.
308/ ZAGRODA NR 7
a/ budynek mieszkalno-gospodarczy, mur., pocz. XX w.
b/ obora, mur., pocz. XX w.
c/ obora, mur., pocz. XX w.
309/ ZAGRODA NR 11
a/ dom, mur., pocz. XX w.
b/ obora, mur., pocz. XX w.

UCHOROWO

- 310/ ZESPÓŁ DWORSKO – FOLWARCZNY
a/ dwór, mur., poł. XIX w., rozbud. k. XIX w.
b/ park krajobrazowy, XIX w.
c/ kaplica Niepokalanego Poczęcia NMP, mur. XIX w., rozbud. 1890 r.,
d/ oficyna, mur. k. XIX w.
e/ spichlerz, mur. około 1889 r.
f/ obora, mur., k. XIX w.

311/ SZKOŁA, OB. DOM-ŚWIETLICA NR 22, mur., XIX/XX w.

312/ ZAJAZD, OB. DOM ZE SKLEPEM NR , mur., pocz. XX w.

313/ DOM NR 1, mur. pocz. XX w.

314/ DOM NR 3, mur. 1 ćw. XIX w.

315/ KAPLICZKA, mur., 1908 r.

316/ CMENTARZ EWANGELICKI, około poł. XIX w.

Obszar około 0,35 ha, obecnie nieczynny

WOJNOWO

317/ KAPLICA DWORSKA, mur., 1914 r.

318/ SZKOŁA, OB. DOM NR ..., mur., 1910 r.

319/ ZESPÓŁ PAŁACOWO – FOLWARCZNY

a/ pałac, ob. hotel, mur., XIX/XX w.

b/ park krajobrazowy, XIX w.

c/ oficyna, mur., 1834 r.

d/ owczarnia., mur 1871 r.

e/ obora I, mur., 1871 r.

f/ obora II, mur., pocz. XX w.

g/ bażantarnia, drewn.- mur., 1906 r.

h/ stodoła, mur.- drewn., 1908 r.

i/ spichlerz, mur. XIX/XX w.

j/ gorzelnia, ob. masarnia, mur. XIX/ XX w.

k/ kuźnia, mur.- drewn., 1921 r.

l/ stajnia

ł/ podwórze folwarczne

m/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 11, mur 1911 r.

n/ dom pracowników folwarcznych - czworak nr 13, mur 1911 r.

ZIELONKA

320/ ZESPÓŁ DOMU NR 12

a/ dom pracowników leśnych, mur., 1908 r.

b/ stodoła , mur./szach. k. XIX w.

321/ DOM NR 13, mur., k. XIX w.

322/ DOM NR 15, mur. pocz. XX w.

ZŁOTORYJSKO

323/ ZAGRODA NR 2

a/ dom, mur., pocz. XX w.

b/ obora, mur., pocz. XX w.

c/ chlew, mur., pocz. XX w.

d/ chlewik, mur., pocz. XX w.

e/ stodoła, mur., pocz. XX w.

324/ DOM NR 4, mur., pocz. XX w.

325/ DOM NR 6, glin./szach., poł. XIX w.

Włączenie nowych obiektów oraz wyłączenie nieistniejących budynków z gminnej ewidencji zabytków odbędzie się w porozumieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w formie uzgodnienia.

3. 3. Wykaz najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

MUROWANA GOŚLINA

1/ KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JAKUBA, wyposażenie kościoła (19 pozycji), nr rej.322/ Wlkp/B z 24.01.2014 r.

2/ KAPLICZKA, 1841, nr rej. zab. 385 B z 1976 r.

3/ NAGROBKI (DWA) NA CMENTARZU PARAFIALNYM, nr rej. zab. 388/ B z 1970 r.

3.4. Krajobraz kulturowy – obszarowe wpisy do rejestru zabytków, cmentarze

3.4.1. Historyczne założenie urbanistyczne

MUROWANA GOŚLINA

Historyczny układ urbanistyczny miasta Murowana Goślina, wpisany do rejestru zabytków pod numerem 410/ Wlkp/ A na podstawie decyzji z dnia 04. 12.2006 i decyzji o zmianie decyzji z dnia 12.02.2007 roku. Dla założenia urbanistycznego założono osobną kartę ewidencyjną w gminnej ewidencji zabytków.

3.4.2. Spis zabytkowych parków na terenie gminy

BIAŁEŻYŃ

1/ OGRÓD PROBOSZCZOWSKI W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. TYMOTEUSZA

rej. zab. 173/ Wlkp./A z 17.05.2004 r.

BODUSZEWO

2/ POZOSTAŁOŚCI PARKU W ZESPOLE PAŁACOWO – FOLWARCZNYM, XIX w.

rej. zab. 121/ Wlkp./A z 03.03.2003 r.

ŁOPUCHOWO

3/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE DWORSKO – FOLWARCZNYM, XIX w.: Park o powierzchni 3,3 ha ze stawem, alejami grabowymi będącymi pozostałościami XVIII wiecznego regularnego założenia oraz pomnikowymi okazami dębów i lip, rej. zab. 1524/A z 01.06.1974 r.

MUROWANA GOŚLINA

4/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWO – PARKOWYM,
ul. Kochanowskiego 23, pocz. XIX w.: Park o powierzchni 1,2 ha ze starym starodrzewem, rej. zab. 1586/A z 29.07.1974 r.

NIESZAWA

5/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWO – FOLWARCZNYM, XIX w : Park o powierzchni około 7,4 ha z okazałymi dębami, rej. zab. 2230/A z 31.03.1993 r.

PRZEBĘDOWO

6/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWO – FOLWARCZNYM, XIX w: Park o powierzchni 9,8 ha ze stawem i okazałym starodrzewem, rej. zab. 1693/A z 04.04.1975 r.

UCHOROWO

7/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWO – FOLWARCZNYM, XIX w: Park o powierzchni około 5,6 ha ze stawem i okazałym starodrzewem, rej. zab. 1735/A z 05.11.1975 r.

WOJNOWO

8/ PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWO – FOLWARCZNYM, XIX w: Park o powierzchni około 4,8 ha z pomnikowymi okazami dębów, rej. zab. 311/A z 21.10.1968 r.

3.4.3. Zabytkowe cmentarze na terenie gminy

Na terenie gminy znajduje się 20 cmentarzy (patrz pkt. 3.2). Działki, na których położone są nieczynne cmentarze ewangelickie są w większości własnością gminy.

3.5. Zabytki archeologiczne

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy:

DŁUGA GOŚLINA

1/ STANOWISKO 2a (AZP 48-29/67), osada wczesnośredniowieczna, nr rej. 856/A z 17.02.1970 r.

2/ STANOWISKO 23 (AZP 48-29/23), osady wielokulturowe, nr rej. 2330/A z 01.02.1995 r. (stanowisko zlokalizowane na dwóch działkach w obrębie geodezyjnym Murowanej Gośliny i jednej Wojnowa, figuruje jako Długa Goślina)

GŁĘBOCZEK

3/ GRODZISKO STOŻKOWATE 3 (AZP 49-29/60), nr rej. 854/A z 17.02.1970 r.

STARCZANOWO (RADZIM)

4/ GRODZISKO STOŻKOWATE 6 (AZP 48-27/7), nr rej. 853/A z 17.02.1970 r.

UCHOROWO

5/ STANOWISKO 15 (AZP 48-28/74), osada z początków naszej ery i wczesnego średniowiecza, nr rej. 2332/A z 01.02.1995 r.

6/ STANOWISKO 16 (AZP 48-28/75), osada od V- XVI w.n.e., nr rej. 2577/A z 31.01.1996 r

WOJNOWO

7/ STANOWISKO 29 (AZP 48-29/30), osady wielokulturowe, szczególnie osada kultury przeworskiej, nr rej. 2578/A z 31.01.1996 r.

3.5.2. Stanowiska o własnej formie krajobrazowej z terenu gminy

GŁĘBOCZEK

1/ GRODZISKO STOŻKOWATE, STAN 3 (AZP 49-29/60), nr rej. 854/A z 17.02.1970 r.

STARCZANOWO (RADZIM)

2/ GRODZISKO STOŻKOWATE STAN 6 (AZP 48-27/7), nr rej. 853/A z 17.02.1970 r.

DŁUGA GOŚLINA

3/ GRODZISKO (DOMNIEMANE) STAN ... (AZP 48-29/...)

Na terenie gminy zarejestrowano dwa stanowiska - grodziska o dobrze zachowanej własnej formie krajobrazowej oraz jedno domniemane grodzisko. Położone w lasach obiekty są dobrze zachowane i nie wymagają żadnych zabiegów konserwatorskich. Zagrożenie dla obiektów stanowią nielegalni poszukiwacze z wykrywaczami metalu.

3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych na terenie gminy zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków wykonano łącznie z funkcją oraz analizą chronologiczną. Przygotowując zestawienie korzystano z raportu o stanie zabytków w gminie Murowana Goślina, wykonanego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu w 2005 roku, gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2008-2011 oraz danych uzyskanych od Powiatowego Konserwatora Zabytków w 2012 -2016 roku. W 2016 roku została założona gminna ewidencja zabytków archeologicznych dla gminy Murowana Goślina.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	LICZBA OGÓŁEM	W tym stanowiska wpisane do rejestru zabytków
Łącznie (stanowisk o znanej lokalizacji),w tym:	478	8
a. grodziska	3	2
b. osady	137	5
b.1 ślady osadnicze	498	X
b.2 punkty osadnicze	103	X
c. cmentarzyska	12	X
d. inne	3	1

Jak wynika z badań archeologicznych prowadzonych na obszarach obejmujących gminę Murowana Goślina, teren ten był intensywnie zasiedlony przez wszystkie okresy, od pradziejów, począwszy od starszej epoki kamienia (paleolitu), przez mezolit, neolit, kulturę łużycką, kulturę przeworską, wczesnopolską i okres wczesnego średniowiecza po okres nowożytny, czego egzemplifikacją jest około 478 (na podstawie danych uzyskanych od Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu) zarejestrowanych tu stanowisk archeologicznych o znanej lokalizacji. Stanowią one zapewne tylko część wszystkich stanowisk z terenu gminy i powyższe dane mogą ulegać zmianie w toku dalszego archeologicznego rozpoznania terenu.

Analiza kulturowo-chronologiczna osadnictwa na terenie gminy, wykazała szczególną intensywność zasiedlenia w okresie wczesnego średniowiecza, okresie wpływów rzymskich i kultury łużyckiej.

Osadnictwo koncentruje się przede wszystkim wzdłuż cieków wodnych. Teren gminy Murowana Goślina, położony jest w obrębie wysoczyzny morenowej wchodzącej w skład Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz tzw. Poznańskiego Przełomu Warty. Rzeźba terenu jest urozmaicona licznymi wzniesieniami, przedzielonymi często zabagnionymi obniżeniami. Sieć hydrograficzną tworzy przede wszystkim rzeka Warta ze swoimi prawobrzeżnymi dopływami, z których najważniejsza jest Trojanka. Istotnym elementem sieci hydrograficznej są także liczne rynnowe jeziora polodowcowe. Tereny wzdłuż cieków wodnych szczególnie atrakcyjne dla osadnictwa urozmaicone są rozcięciami erozyjnymi i cyplami. Na terenie gminy wyróżniono kilka szczególnych skupisk osadniczych. Występują one w następujących rejonach:

- rejon Mściszewa, Murowanej Gośliny, Boduszewa,
- rejon Jeziora Pławno,
- rejon Głębocka,
- rejon Głębocka (wzdłuż brzegów jeziora Maryrockiego),
- rejon Wojnowa,
- rejon Łopuchowa (na wschód od jeziora Gackiego).

Wszystkie stanowiska zlokalizowane na terenie gminy podlegają ochronie konserwatorskiej, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 roku. Część stanowisk znana jest tylko na podstawie danych archiwalnych z końca XIX wieku, bądź początków XX wieku, bez dokładnej lokalizacji, określającej zazwyczaj tylko miejscowość. Większość stanowisk rozpoznana jest na podstawie szczegółowych badań powierzchniowych w ramach programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Jest to jednak rozpoznanie wstępne, przy którym określenie zarówno funkcji, jak i wartości poznawczej stanowiska może ulec zmianie po przeprowadzeniu prac wykopaliskowych. Także zasięg stanowiska wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Wyznaczony na mapach zasięg stanowiska należy traktować orientacyjnie, może okazać się bowiem podczas prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonych na podstawie obserwacji powierzchniowych zasięgów stanowisk.

Aby zapewnić prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych należy:

- respektować wyznaczone strefy ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych,
- wprowadzić zapis zapewniający prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych, tj. założeń pałacowo-parkowych, zabytkowych cmentarzy, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków.

Ponadto, dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prowadzenia prac inwestycyjnych ustala się nakaz prowadzenia badań archeologicznych na terenie działki, w granicy inwestycji. Prowadzenie badań archeologicznych wymaga uzyskania pozwolenia konserwatora zabytków.

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz wszelkiej działalności związanej z pracami ziemnymi. W przypadku planowania jakiegokolwiek działalności należy wystąpić o szczegółowe wytyczne do właściwego miejscowo konserwatora zabytków. Wszelkie prace związane z zagospodarowaniem i zabudową stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru szczegółowo reguluje ustawa o ochronie zabytków z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. Nr 2014, poz. 1446 ze zm.).

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

Na podstawie „Raportu o stanie zabytków w gminie Murowana Goślina, wykonanego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu w 2005 roku oraz prospekcji terenowej przeprowadzonej w latach 2010-2012 do obiektów najbardziej zagrożonych i pilnie wymagających prac remontowych należą wśród zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru: pałac w Nieszawie i dwór w Łopuchowie.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków, szczególnie zagrożonych całkowitą degradacją i znajdujących się w stanie ruiny, należy wymienić pałac w **Nieszawie** (własność prywatna) oraz dwór w **Łopuchowie** (własność prywatna). Dla obiektu w Nieszawie przygotowana została dokumentacja projektowa oraz zostało wydane pozwolenie

konserwatorskie na remont. Obecnie w budynku nie prowadzi się żadnych prac. Obiekt w Łopuchowie jest nieużytkowany, pozbawiony częściowo stolarki okiennej i drzwiowej, z widocznymi śladami zawilgocenia i zagrzybienia, spowodowanego przede wszystkim zniszczeniem więźby dachowej i pokrycia dachu. Studium architektoniczne i konserwatorskie przeprowadzone 2013 roku przez Jerzego Borowińskiego w pałacu Winterfeldów w **Murowanej Goślinie** (własność gminy) wykazało, że obiekt swoją dzisiejszą formę architektoniczną otrzymał w wyniku dwóch gruntownych przemian budowlanych w 1841 roku i na przełomie XIX/XX wieku prowadzonych w miejscu starszej budowli - murowanego dworu obronnego z przełomu XVI/XVII wieku. Przeprowadzone badania specjalistyczne wykazały również silne zawilgocenie budynku. Pilnego remontu i rewitalizacji wymagają również znajdujące się w gminnej ewidencji dwory w **Długiej Goślinie i Mściszewie** (obydwa własność prywatna) oraz szkoła w **Białężynie** (współwłasność gminy oraz osób prywatnych) i leśniczówka w **Głębocku** (własność Lasów Państwowych w użytkowaniu nadleśnictwa Łopuchówko). Na ogół średni lub niedostateczny jest stan zachowania ponad stuletnich już budynków gospodarczych (inwentarskich, stodół, spichlerzy) zlokalizowanych w większości zespołów rezydencjalnych znajdujących się na terenie gminy.

W ostatnich latach podjęto prace remontowe w znacznej części zabytkowych budynków mieszkalnych położonych na terenie gminy (ujętych w gminnej ewidencji zabytków). Wśród nich są również obiekty będące własnością gminy. Rewitalizowane były domy przy **ul. Kochanowskiego nr 9 i 18, Nowej nr 8, Rogozińskiej nr 4 oraz Poznańskiej nr 20**. Zakres prowadzonych, przeważnie przez prywatnych właścicieli lub użytkowników prac remontowych, obejmuje najczęściej wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie budynków i wymianę pokrycia dachowego. Często pracom tym towarzyszy nieprawidłowe powiększanie otworów okiennych bądź ich całkowite замуrowywanie. Z jednej strony zahamowany został proces degradacji tych obiektów, z drugiej często zatarciu uległ ich pierwotny wygląd i charakter. Problem ten dotyczy zarówno zabudowy miejskiej Murowanej Gośliny jak i wiejskiej, w tym zespołów folwarcznych.

Jako dobry i bardzo dobry należy ocenić stan techniczny znajdujących się na terenie gminy obiektów sakralnych (własność parafialna) w **Białężynie** (kościół i plebania), w **Długiej Goślinie**, w **Murowanej Goślinie** (kościół parafialny, plebania, kościół poewangelicki), w **Uchorowie** (Skarb Państwa) oraz zespołów rezydencjalnych w **Boduszewie** - pałac (własność prywatna), w **Murowanej Goślinie** - park (własność gminna), w **Przebądowie** (własność prywatna), w **Wojnowie** - pałac i kuźnia (własność prywatna). Część z tych obiektów zostało poddanych w ostatnich latach rewitalizacji. Na ogół

w dostatecznym stanie jest większość zabytkowych budynków użyteczności publicznej znajdujących się w zasobach gminnej ewidencji zabytków.

Stan zachowania zewidencjonowanych zabytków ruchomych na terenie gminy, w tym przede wszystkim kapliczek jest na ogół dobry. Obiekty te narażone są jednak na zniszczenia, kradzież lub uszkodzenie. Szczególnie zagrożone jest wyposażenie obiektów sakralnych, które nie posiadają urządzeń antywłamaniowych i przeciwpożarowych.

W przypadku znajdujących się w rejestrze stanowisk archeologicznych w bardzo dobrym stanie zachowania są dwa grodziska wczesnośredniowieczne w **Głębocku, stan. 3 i Starczanowie, stan. 6 (Radzim)**. Grodzisko w Starczanowie zostało częściowo przebadane w wyniku prowadzonych na tym stanowisku wieloletnich badań wykopaliskowych. Zagrożeniem dla grodziska są dziś kierowcy quadów, którzy sukcesywnie rozjeżdżają ten obiekt. Stanowiska w **Uchorowie, stan. 15 i 116 oraz Długiej Goślinie, stan 2a i 23**, położone są na obszarach użytkowanych rolniczo. Należący do gminy obszar na którym zlokalizowane jest stanowisko 2a (osada wczesnośredniowieczna) w Długiej Goślinie, będzie monitorowane w celu ochrony obiektu przed nielegalnymi pracami ziemnymi i działalnością poszukiwaczy zabytków archeologicznych. Kolejne dwa stanowiska w **Wojnowie, stan 23 i 29** położone są na polu użytkowanym rolniczo i zagrożone są orką.

Ponieważ osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne grupuje się przede wszystkim wokół jezior i wzdłuż cieków wodnych, szczególnie atrakcyjnych dla turystyki i rekreacji, dużym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych jest istniejąca zabudowa letniskowa. Zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych mogą być również wszelkie prace ziemne związane z inwestycjami budowy kanalizacji, wodociągów, linii energetycznych, dróg, obwodnic, zbiorników retencyjnych, regulacją cieków wodnych, eksploatacją kopalni kruszywa, planowanymi zalesieniami. Na lata 2017-2018 na terenie gminy zaplanowano (Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2015-2020) budowę sieci wodociągowej w Mściszewie (rejon ulic Żytniej, Pszennej, Owsianej, Zbożowej, Rolnej i Żniwnej oraz Radzimińskiej), Złotoryjsku (rejon ulic Żwirowej i Piaskowej), Łopuchowie i Rakowni. Na 2017 rok planowana jest budowa drogi pieszo-rowerowej przy ul. Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie. Dlatego w celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych, niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez wszystkich inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

Szczególnie zagrożonym obszarem pod względem konserwatorskim są znajdujące się na terenie gminy cmentarze ewangelickie. Pozbawione opieki i dozoru ulegają postępującej degradacji. W kilku przypadkach, np. w **Łopuchowie, Boduszewie, Uchorowie** służą one jako nielegalne wysypiska śmieci. Zacierany jest pierwotny układ alejek, teren zarasta samosiejkami drzew i krzewów, a nagrobki są dewastowane lub zapadają się.

Pozytywnym przykładem ochrony i opieki zabytków jest jedyny zachowany na terenie gminy cmentarz żydowski - kirkut znajdujący się w Murowanej Goślinie u zbiegu ulic Mściszewskiej i Spokojnej. Jeszcze do niedawna cmentarz był wysypiskiem śmieci. Po uporządkowaniu terenu przez młodzież szkolną, został on w 2012 roku oznakowany i upamiętniony monumentem z dwujęzycznym napisem. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać zapisy chroniące miejsca nieczynnych cmentarzy, zgodnie z ustawą z dnia 31 stycznia 1959 o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2015 poz. 2126 ze zm.).

4.2. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina (Uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego)

Studium zostało przyjęte uchwałą Rady Miejskiej Murowana Goślina Nr XXXIII/321/2009 w dniu 28 września 2009 roku. W obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina dokonano następujące zmiany:

- uchwała nr XXXIII/322/2013 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 17 grudnia 2013 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina dla terenów położonych w rejonie obwodnicy Murowanej Gośliny, części miasta Murowana Goślina oraz działek nr 23/1 i 23/2 w Boduszewie,
- uchwała nr XXXVI/362/2014 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 15 kwietnia 2014 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina – widowisko – rej. „Starego Probstwa” w Murowanej Goślinie,
- uchwała nr XXXVI/363/2014 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 15 kwietnia 2014 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina – rejon Jeziora Raduszyńskiego,

- uchwała nr XXXVI/364/2014 Rady Miejskiej w Murowanej Gośliny z dnia 15 kwietnia 2014 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina – część Łopuchowa,
- uchwała nr VIII/57/2015 Rady Miejskiej w Murowanej Gośliny z dnia 28 kwietnia 2015 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina – działki nr 123/1, 123/3, 140/19, 123/2, 140/12, 140/13 i 148/2, obręb Mściszewo oraz działki nr 3/4, 3/5, 5, 237, obręb Białęgi.

W części I studium (*UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY*), w rozdziale 4 *Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury*:

W podrozdziale 4.1 został przedstawiony zarys historii gminy Murowana Goślina.

W podrozdziale 4.2 zostały wymienione najważniejsze trakty historyczne na terenie gminy.

W podrozdziale 4.3 zostały wymienione i krótko opisane parki dworskie znajdujące się na terenie gminy, w tym w: ***Boduszewie, Łopuchowie, Murowanej Goślinie, Przebędowie, Uchorowie, Nieszawie, Wojnowie.***

W podrozdziale 4.4 zostały sumarycznie podane obiekty zabytkowe znajdujące się w Ewidencji Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków oraz podane w formie tabelarycznej obiekty wpisane do rejestru zabytków miasta i gminy Murowana Goślina. Omówione zostały również podstawowe zasady ochrony i opieki konserwatorskiej obowiązujące na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta.

W podrozdziale 4.5 zostały scharakteryzowane miejsca pamięci i cmentarze znajdujące się na terenie gminy oraz zaprezentowane w formie tabelarycznej cmentarze wpisane do ewidencji zabytków.

W podrozdziale 4.6 zostały omówione zagadnienia dotyczące obiektów archeologicznych znajdujących się na terenie gminy. Podano, krótką charakterystykę osadnictwa pradziejowego, średniowiecznego i nowożytnego na jej terenie. Następnie zostało wymienionych w formie tabelarycznej 8 stanowisk, które w myśl ustawy z 2003 roku podlegają ochronie konserwatorskiej i są wpisane do rejestru zabytków. Zaprezentowano także sumaryczny wykaz i rodzaje stanowisk archeologicznych zarejestrowanych na terenie gminy. Łącznie wymieniono 482 stanowiska, w tym 67 o dużej wartości poznawczej.

Omówiono również najważniejsze strefy osadnicze, ze szczególnym zagęszczeniem stanowisk archeologicznych.

W podrozdziale 4.7 został omówiony (na podstawie Gminnego programu opieki nad zabytkami miasta i gminy Murowana Goślina na lata 2008-2011) stan zachowania obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz najpoważniejsze zagrożenia dziedzictwa kulturowego. Zaprezentowano ocenę stanu zachowania najważniejszych zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków. Wymieniono również najważniejsze zagrożenia środowiska kulturowego, a w tym:

- *zabudowanie panoram, dominant i osi widokowych,*
- *utratę tradycyjnych wzorców architektonicznych,*
- *chaos przestrzenny,*
- *niszczenie i profanacja cmentarzy,*
- *dewastacja i kradzież zabytków ruchomych,*
- *niszczenie stanowisk archeologicznych w wyniku nie wypełnienia wymogów konserwatorskich określonych przez WWKZ w trakcie zagospodarowania bądź zainwestowania terenu przez rekreantów i inwestorów.*

W podrozdziale 4.8 zostało zdefiniowane pojęcie dóbr kultury współczesnej w myśl ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. chwili uchwalenia takiego Studium nie powstała lista dóbr kultury współczesnej dla gminy Murowana Goślina.

W podrozdziale 4.9 zostały omówione uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z ochrony wartości kulturowych. Stwierdzono m.in., że: *...stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci stwarzają ciekawe możliwości z punktu widzenia rozwoju turystyki.* Zaproponowano przywrócenie jako atrakcji turystycznej starej przeprawy przez Wartę, wyznaczenie Traktu Radzimskiego z wykorzystaniem grodziska na Ostrowie Radzimskim. Stwierdzono również, że zabytki architektury sakralnej, małej architektury, pozostałości zespołów rezydencjalnych na terenie gminy są dobrą bazą do utworzenia Cysterskiego Parku Kulturowego Owińska – Radojewo, zwiększającego tym samym rolę cysterskiego szlaku kulturowego w regionie. Utworzenie tego Parku zostało m.in. zapisane w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2000-2025.

W pkt. 4 podrozdziału 5.4 (*Zagospodarowanie turystyczne*) zostały wymienione dwa najważniejsze szlaki kulturowe na terenie gminy, tj. Wielkopolska Droga św. Jakuba (Murowana Goślina, Bolechowo) oraz Szlak Cysterski.

W części II studium (*KIERUNKI ROZWOJU GMINY*), w rozdziale 1, podrozdziale 1.1 (*Cele rozwoju gminy*), w punkcie 2, wśród celów rozwoju kulturowego gminy wymieniono:

- *ochronę obiektów zabytkowych,*
- *ochronę krajobrazu kulturowego,*
- *harmonijne kształtowanie nowej zabudowy dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej.*

W rozdziale 2 (*Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy*) w podrozdziale 2 wśród terenów wyłączonych spod zabudowy wymieniono m.in.: *Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka* oraz *Obszar Natura 2000*. Natomiast w podrozdziale 2.2., wśród terenów z ograniczeniami dla zabudowy wymieniono m.in. tereny *cmentarzy* oraz *zieleni publicznej*.

W rozdziale 3 (*Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego*), podrozdziale 3.1.2 dotyczącym zakresu ochrony lasów i terenów zielonych wymieniono m.in. ochronę zieleni miejskiej oraz zieleni na terenie zabudowy wiejskiej, w tym *cmentarzy*.

W podrozdziale 3.2 (*Rekreacja*) stwierdzono m.in., że dla obszaru Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka, w skład którego wchodzi gmina Murowana Goślina, została opracowana w 2004 roku (aktualizowana w 2007 roku) Strategia Rozwoju Turystyki Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka. Realizacja poszczególnych zadań wynikających ze strategii powinna odbywać się w sposób zintegrowany na poziomie całego Związku. Wśród grupy produktów turystycznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym wymieniono m.in.:

- *Cysterski Park Kulturowy Owińska – Radojewo,*
- *Cysterski Szlak Kulturowy Poznań – Owińska – Łekno,*
- *Trakt Radzimski (przywrócenie starej przeprawy przez Wartę; utworzenie żywego skansenu archeologiczno – architektonicznego dla Radzimia i Starczanowa, który oprócz funkcji wystawienniczej pełniłby rolę stacji badawczej obsługującej prace archeologiczne i historyczne prowadzone na Ostrowie Radzimskim i w jego okolicach),*

- *Szlak kościołów drewnianych,*
- *Rewitalizację linii kolejowej Poznań – Wągrowiec.*

W rozdziale 4 (*Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*) przytoczono m.in. najważniejsze obowiązki, jakie nakłada na gminy, na terenie których znajdują się obiekty zabytkowe, ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku, w tym prowadzenie gminnej ewidencji zabytków. Wymieniono również działania jakie wymagają pozwoleń wojewódzkiego konserwatora zabytków odnośnie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Wśród najważniejszych obowiązków i zadań gminy Murowana Goślina wymieniono:

- systematyczną aktualizację wykazu zabytków objętych ochroną wprowadzonych przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków i Archeologa Wojewódzkiego,
- szczególną troskę o miejsca pamięci narodowej i nieczynne cmentarze,
- sprawy finansowania i utrzymania obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej,
- przestrzeganie ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina, które zostały uzgodnione z służbami konserwatorskim,
- na obszarach ochrony archeologicznej - konserwatorskiej podjęcie jakichkolwiek inwestycji związanych z pracami ziemnymi musi być uzgodnione z właściwym konserwatorem zabytków archeologicznych.

Ponadto, wymieniono najważniejsze obiekty architektoniczne z terenu gminy, które wymagają pilnych prac remontowych (obiekty rezydencjalne) lub wykonania dodatkowych zabezpieczeń antywłamaniowych (obiekty sakralne). Wskazano najważniejsze obiekty archeologiczne wymagające badań sondażowych. W przypadku zabytków ruchomych uznano konieczność przygotowania ewidencji zabytkowych kapliczek, krzyży i figur przydrożnych. Wskazano również obiekty zabytkowe, które powinny znaleźć się w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego w tym: pałac w Mściszewie, wystrój kościołów parafialnych w Murowanej Goślinie i Długiej Goślinie oraz 31 stanowisk archeologicznych (ujętych tabelarycznie). Wymieniono również główne kierunki Programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Murowana Goślina na lata 2008-2011.

4.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju miasta i gminy Murowana Goślina na lata 2013-2020

Strategia została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie nr XXIX/290/2013 z dnia 24 września 2013 roku.

W rozdziale 2.5 (*Analiza SWOT*) wśród czynników wpływających na dalszy rozwój gminy, za silną stronę gminy uznano bogactwo tradycji (str.11).

W rozdziale 4 (*Cele*) za kluczowe uznano m.in. zrównoważony rozwój gminy-warunek jakości życia. Stwierdzono:..., że w kreowaniu Murowanej Gośliny jako atrakcyjnego miejsca niezbędnym jest ożywienie historycznego centrum miasta.

W rozdziale 5 (*Programy*) jednym z kluczowych jest program 1.2 *Odnowa i rozwój miasta*, dotyczący przede wszystkim historycznej części miasta zwanej śródmieściem. Szczegółowe programy rewitalizacyjne tej części miasta to:

1. Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich (m.in. ...*kompleksowa przebudowa placu, renowacja zabudowy pierzei rynku...*, w latach 2010-2018).
2. Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Murowanej Goślinie (m.in. *rewitalizacja pałacu, rewitalizacja parku* w latach 2014-2016).
- 3 Dworzec nowoczesny węzeł komunikacyjny (m.in. *kompleksowa przebudowa budynku dworcowego, budowa ulicy Kolejowej... lata 2013-2020*).
z zachowaniem funkcji tradycyjnych, rozbudowa północnego skrzydła budynku);
- 4 Rewitalizacja dróg staromiejskich (m.in. *przebudowa ulic: Szkolnej, Dworcowej, Rogozińskiej...*).

W programie 3.3 *Kultura* wśród szczegółowych projektów znalazły się m.in.

3.3.1 Organizacja widowiska historycznego (na lata 2013-2020)

3.3.4. *Radzim na nowo odkrywany* (przewiduje się w latach 2011-2018 badania wraz z opracowaniem i publikacją wyników; stworzenie ścieżki historyczno-przyrodniczej; wydawanie publikacji; organizację wystaw)

W rozdziale 6 *Projekty*, scharakteryzowano w ujęciu tabelarycznym poszczególne projekty określają m.in. zadania i cele projektu, czas realizacji całkowity koszt realizacji oraz źródła finansowania.

4.4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W gminie Murowana Goślina obowiązuje obecnie 87 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prezentuje poniższa tabela.

Lp.	Nazwa planu	Uchwała Rady Miejskiej	Publikacja w Dzienniku Urzędowym Woj. Wlkp.
1.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania gminy Murowana Goślina (Kamińsko dz. 417, 22A/3L, 22A/4L, 22A/5L)	Uchwała Nr XXX/149/98 RM z dn. 30.03.1998 r.	Nr 14, poz. 145 z dn. 6.07.1998 r.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 1275 w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr 172/XXIII/2000 RM z dn. 11.09.2000 r.	Nr 77, poz. 1019 z dn. 07.11.2000 r.
3.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina w części dotyczącej terenu przy ulicach Mściszewskiej i Starczanowskiej - działki nr ewid.: 457, 472/5, 473/1, 473/2, 475/1, 475/2, 475/3, 476	Uchwała Nr 176/XXIII/2000 RM z dn. 11.09.2000 r.	Nr 84 poz. 1111 z dn. 01.12.2000 r.
4.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina w części obejmującej działki o nr ewid.: 837/1, 836/1, 835/1, 834/1, 951/1, 833/1 i 832/1	Uchwała Nr 174/XXIII/2000 RM z dn. 11.09.2000 r.	Nr 81, poz. 1075 z dn. 28.11.2000 r.
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działki nr 54 w Mściszewie	Uchwała Nr 175/XXXIII/2000 RM z dn. 11.09.2000 r.	Nr 77, poz. 1020 z dn. 7.11.2000 r.
6.	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Mściszewo na obszarze działek nr 48/1-6, 48/8-10, 25/1-2, położonych we wsi Mściszewo z przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej – jednorodzinnej	Uchwała Nr 272/XXX/2001 RM z dn. 21.05.2001 r. (zmiana - uchwała Nr XIII/163/2004 RM z dn. 23.02.2004 r.)	Nr 89, poz. 1753 z dn. 30.07.2001 r. (zm. – Nr 158 poz. 3368 z dn. 18.11.2004 r.)
7.	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Mściszewo na obszarze działki 150/4 i części działek nr 136, 139, 149, 151/1, 152/3, 153 położonych we wsi Mściszewo (Złotoryjsko) z przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej – jednorodzinnej	Uchwała Nr 273/XXX/2001 RM z dn. 21.05.2001 r. (wraz ze zmianą-uchwała Nr XIII/164/2004 z dn. 23.02.2004 r.)	Nr 83, poz. 1536 z dn. 17.07.2001 r. (zmiana – Nr 158, poz. 3369 z dn. 18.11.2004 r.)
8.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Murowana Goślina w obrębie wsi Łopuchowo	Uchwała Nr 282/XXXI/2001 RM z dn. 21.06.2001 r.	Nr 89, poz. 1756 z dn. 30.07.2001 r.
9.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina w miejscowości Długa Goślina, na działkach nr 20-23 z przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej – rezydencjalnej i usługowej	Uchwała Nr 287/XXXII/2001 RM z dn. 3.09.2001 r.	Nr 119, poz. 2298 z dn. 28.09.2001 r.

10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr 1256, 1258, 1259/2, 1259/3, 1259/4, 1259/5 w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr 289/XXXII/2001 RM z dn. 3.09.2001 r.	Nr 137, poz. 2706 z dn. 9.11.2001 r.
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Rakownia, gmina Murowana Goślina (mały zakres)	Uchwała Nr 326/XXXVII/2001 RM z dn. 18.12.2001 r.	Nr 53, poz. 1537 z dn. 19.04.2002 r.
12.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina w miejscowości Długa Goślina na działce nr 19/5 z przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej – rezydencjalnej	Uchwała Nr 344/XXXVIII/2002 RM z dn. 25.02.2002 r.	Nr 52, poz. 1514 z dn. 18.04.2002 r.
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Rakownia, gmina Murowana Goślina (duży zakres)	Uchwała Nr 370/XL/2002 RM z dn. 3.06.2002 r.	Nr 99, poz. 2460 z dn. 22.07.2002 r.
14.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniego obejścia drogowego miasta Murowana Goślina (etap I)	Uchwała Nr 374/XL/2002 RM z dn. 3.06.2002 r.	Nr 99, poz. 2463 z dn. 22.07.2002 r.
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Łoskoń Stary – gmina Murowana Goślina, dla działek nr 20, 22, 27-29, 36/3 oraz części działek nr 18, 21, 25 przeznaczonych pod tereny mieszkaniowe – jednorodzinne	Uchwała Nr 373/XL/2002 RM z dn. 3.06.2002 r.	Nr 99, poz. 2462 z dn. 22.07.2002 r.
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina, gmina Murowana Goślina dla działek nr 758, 759, 761 oraz 762	Uchwała Nr 371/XL/2002 RM z dn. 3.06.2002 r.	Nr 132, poz. 3635 z dn. 30.10.2002 r.
17.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina, gmina Murowana Goślina dla działek nr 691, 693, 694/3, 733/34, 736, 745, 746 oraz 767 wraz z ulica Rejenta oraz przyległymi drogami	Uchwała Nr 389/XLI/2002 RM z dn. 5.07.2002 r. (wraz ze zmianą)	Nr 138, poz. 3788 z dn. 15.11.2002 r.
18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniego obejścia drogowego miasta Murowana Goślina (etap III)	Uchwała Nr 415/XLIII/2002 RM z dn. 16.09.2002 r.	Nr 132, poz. 3643 z dn. 30.10.2002 r.
19.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina w obrębie wsi Łopuchowo	Uchwała Nr IV/60/2003 RM z dn. 24.02.2003 r.	Nr 82, poz. 1567 z dn. 22.05.2003 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina, w obszarze wsi Głębocko dla działek o nr ewid.: 108/3, 108/4, 108/9, 110/2, 110/3	Uchwała Nr VI/95/2003 RM z dn. 23.06.2003 r.	Nr 165, poz. 3075 z dn. 22.10.2003 r.
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Murowanej Gośliny w obszarze działek o nr ewid.: 74/1 - 74/29, 74/32, 84/5 - 84/8, położonych w Głębocku	Uchwała Nr VI/91/2003 RM z dn. 23.06.2003 r.	Nr 165, poz. 3074 z dn. 22.10.2003 r.
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniego obejścia drogowego miasta Murowana Goślina (etap II)	Uchwała Nr VII/99/2003 RM z dn. 11.07.2003 r.	Nr 186, poz. 3466 z dn. 4.12.2003 r.
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr X/117/2003 RM z dn. 27.10.2003 r.	Nr 21, poz. 587 z dn. 24.02.2004 r.
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części wsi Mściszewo na obszarze działki o nr ewid. : 119/2 na cele usług turystyki	Uchwała Nr XI/140/2003 RM z dn. 01.12.2003 r.	Nr 39, poz. 976 z dn. 31.03.2004 r.
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części wsi Mściszewo	Uchwała Nr XI/141/2003 RM z dn. 01.12.2003 r.	Nr 39, poz. 977 z dn. 31.03.2004 r.

	na obszarze działek o nr ewid.: 99/2, 98, 117/3, 96, 73/2, 74/1, 74/2 na cele eksploatacji kruszywa naturalnego oraz części działki o nr ewid.: 98 na tereny zabudowy mieszkaniowej i tereny usług sportu		
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina dla działek nr 1283/1, 1284/5 oraz 1284/9 zlokalizowanych przy ulicy Krętej	Uchwała Nr XIII/167/2004 RM z dn. 23.02.2004 r.	Nr 52, poz. 1194 z dn. 21.04.2004 r.
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina, gmina Murowana Goślina, dla działek nr 197/6, 197/9, 197/10	Uchwała Nr XIII/168/2004 RM z dn. 23.02.2004 r.	Nr 137, poz. 2814 z dn. 10.09.2004 r.
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Murowana Goślina dla terenów przewidzianych na potrzeby komunikacji – obszar 2	Uchwała Nr XV/183/2004 RM z dn. 26.04.2004 r.	Nr 132, poz. 2700 z dn. 19.08.2004 r.
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Murowana Goślina dla terenów przewidzianych na potrzeby komunikacji – obszar 1	Uchwała Nr XVIII/188/2004 RM z dn. 28.06.2004 r.	Nr 133, poz. 2722 z dn. 23.08.2004 r.
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Murowana Goślina, działki nr 745/1, 746/1	Uchwała Nr XVIII/187/2004 RM z dn. 28.06.2004 r.	Nr 142, poz. 2920 z dn. 27.09.2004 r.
31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniego obejścia drogowego miasta Murowana Goślina (most)	Uchwała Nr XX/202/2004 RM z dn. 13.09.2004 r.	Nr 154, poz. 3255 z dn. 2.11.2004 r.
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego we wsi Boduszewo	Uchwała Nr XXVIII/310/2005 RM z dn. 05.09.2005 r.	Nr 151, poz. 4138 z dn. 26.10.2005 r.
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na obszarze działki nr ewid. 239/5 w miejscowości Mściszewo, gmina Murowana Goślina	Uchwała Nr XXXII/316/2009 RM z dn. 27.07.2009 r.	Nr 168, poz. 2866 z dn. 15.09.2009 r.
34.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla cmentarza w rejonie ul. Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXXIV/335/2009 RM z dn. 26.10.2009 r.	Nr 7, poz. 208 z dn. 14.01.2010 r.
35.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego we wsi Łopuchowo, gmina Murowana Goślina	Uchwała Nr XXXIV/336/2009 RM z dn. 26.10.2009 r.	Nr 7, poz. 209 z dn. 14.01.2010 r.
36.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Mściszewo dla części działki o nr ewid.: 212/9	Uchwała Nr XXXIV/334/2009 RM z dn. 26.10.2009 r.	Nr 13, poz. 415 z dn. 20.01.2010 r.
37.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie Osiedla 600-lecia w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXXVIII/365/2010 RM z dn. 15.02.2010 r.	Nr 99, poz. 1877 z dn. 18.05.2010 r.
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Wojnowko, obręb Wojnowo	Uchwała Nr XL/383/2010 RM z dn. 26.04.2010 r.	Nr 155, poz. 2936 z dn. 5.08.2010 r.
39.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego kwartału zabudowy w rejonie ulic: Poznańskiej i Kochanowskiego w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XL/382/2010 RM z dn. 26.04.2010 r.	Nr 153, poz. 2911 z dn. 3.08.2010 r.
40.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Mściszewie dla działek nr ewid. 117/5, 98/1 i części działki o nr ewid. 98/3	Uchwała Nr XL/384/2010 RM z dn. 26.04.2010 r.	Nr 195, poz. 3596 z dn. 20.09.2010 r.
41.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Okrężnej	Uchwała Nr XLI/394/2010 RM z dn. 21.06.2010 r.	Nr 195, poz. 3598 z dn. 20.09.2010 r.

	w Murowanej Goślinie		
42.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Głęboć	Uchwała Nr XLIII/431/2010 RM z dn. 20.09.2010 r.	Nr 23, poz. 529 z dnia 8.02.2011 r.
43.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Rogozińskiej, Szklarskiej i Stolarskiej w Przebądowie – część „B”	Uchwała Nr XLIII/432/2010 RM z dn. 20.09.2010 r.	Nr 274, poz. 5459 z dn. 31.12.2010 r.
44.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Długiej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XLIV /451/2010 RM z dn. 25.10.2010 r.	Nr 274, poz. 5463 z dn. 31.12.2010 r.
45.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Łakowej, Brackiej i Śliwkowej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr VI/48/2011 RM z dn. 18.04. 2011 r.	Nr 170, poz. 2754 z dn. 14.06.2011 r.
46.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części działki nr 239/17 w Mściszewie	Uchwała Nr VII/68/2011 RM z dn. 20.06.2011 r.	Nr 247, poz. 3928 z dn. 14.09.2011 r.
47.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek 50/1, 50/3, 50/4, 50/5, 50/6 w Mściszewie	Uchwała Nr IX/79/2011 RM z dn. 26.09.2011 r.	Nr 357, poz. 6305 z dn. 21.12.2011 r.
48.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części Łoskonia Starego	Uchwała Nr IX/81/2011 RM z dn. 26.09.2011 r.	Nr 357, poz. 6306 z dn. 21.12.2011 r.
49.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Kamińsko, Pławno, Czernice i okolic – część I	Uchwały Nr IX/82/2011 RM z dn. 26.09.2011 r.	Nr 357, poz. 6307 z dn. 21.12.2011 r.
50.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Strzeleckiej i Przemysłowej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XII/118/2011 RM z dn. 19.12.2011 r.	Rok 2012, poz. 1054 z dn. 21.02.2012 r.
51.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla rejonu wsi Kamińsko, Pławno, Czernice i okolic - część A	Uchwała Nr XII/120/2011 RM z dn. 19.12.2011 r.	Rok 2012, poz. 1047 z dn. 20.02.2012 r.
52.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla rejonu wsi Kamińsko, Pławno, Czernice i okolic - część D	Uchwała Nr XII/121/2011 RM z dn. 19.12.2011 r.	Rok 2012, poz. 1118 z dn. 27.02.2012 r.
53.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla kościoła w Rakowni w rejonie ul. Szpaka i Kukułki	Uchwała Nr XII/122/2011 RM z dn. 19.12.2011 r.	Rok 2012, poz. 1122 z dn. 27.02.2012 r.
54.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. Dolnej w Rakowni	Uchwała Nr XIII/134/2012 RM z dn. 31.01.2012 r.	Rok 2012, poz. 1537 z dn. 26.03.2012 r.
55.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Boduszewie – część C	Uchwała Nr XVIII/169/2012 RM z dn. 29.05.2012 r.	Rok 2012, poz. 3966 z dn. 24.09.2012 r.
56.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla rejonu wsi Kamińsko, Pławno, Czernice i okolic – część P	Uchwała Nr XVIII/157/2012 RM z dn. 29.05.2012 r.	Rok 2012, poz. 3956 z dn. 24.09.2012 r.
57.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Boduszewie – część A	Uchwała Nr XX/194/2012 RM z dn. 25.09.2012 r.	Rok 2012, poz. 5140 z dn. 13.11.2012 r.
58.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Długiej Goślinie – część A	Uchwała Nr XX/195/2012 RM z dn. 25.09.2012 r.	Rok 2013, poz. 532 z dn. 16.01.2013 r.
59.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Długiej Goślinie – część B	Uchwała Nr XX/196/2012 RM z dn. 25.09.2012 r.	Rok 2013, poz. 533 z dn. 16.01.2013 r.
60.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 21/9 w Długiej Goślinie	Uchwała Nr XXI/208/2012 RM z dn. 30.10.2012 r.	Rok 2013, poz. 1274 z dn. 6.02.2013 r.
61.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 55 w Starczanowie, gmina Murowana Goślina	Uchwała Nr XXI/209/2012 RM z dn. 30.10.2012 r.	Rok 2013, poz. 1275 z dn. 6.02.2013 r.

62.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części działki nr 20/27 przy ulicy Gawrona w Rakowni	Uchwała Nr XXV/252/2013 RM z dn. 23.04.2013 r.	Rok 2013, poz. 4153 z dn. 25.06.2013 r.
63.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Kamińsko, Pławno, Czernice i okolic – część F	Uchwała Nr XXV/251/2013 RM z dn. 23.04.2013 r.	Rok 2013, poz. 4152 z dn. 25.06.2013 r.
64.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXVI/279/2013 RM z dn. 25.06.2013 r.	Rok 2013, poz. 4887 z dn. 13.08.2013 r.
65.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części Starczanowa	Uchwała Nr XXVI/280/2013 RM z dn. 25.06.2013 r.	Rok 2013, poz. 5041 z dn. 2.09.2013 r.
66.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Boduszewie - część D	Uchwała Nr XXVI/285/2013 RM z dn. 25.06.2013 r.	Rok 2013, poz. 5035 z dn. 2.09.2013 r.
67.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części działki nr 925/1 w rejonie ul. Brackiej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXXIII/324/2013 RM z dn. 17.12.2013 r.	Rok 2014, poz. 941 z dn. 12.02.2014 r.
68.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek nr 526 i 555 w Wojnowie	Uchwała Nr XXXIII/323/2013 RM z dn. 17.12.2013 r.	Rok 2014, poz. 999 z dn. 17.02.2014 r.
69.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 166/3, obręb Wojnowo, położonej w Wojnowku	Uchwała Nr XXXIV/346/2014 RM z dn. 04.03.2014 r.	Rok 2014, poz. 2779 z dn. 28.04.2014 r.
70.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Długiej Goślinie – część C	Uchwała Nr XXXVI/361/2014 RM z dn. 15.04.2014 r.	Rok 2014, poz. 3135 z dn. 28.04.2014 r.
71.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Łopuchowie po północnej stronie drogi wojewódzkiej nr 196	Uchwała Nr XXXVII/380/2014 z dn. 17.06.2014 r.	Rok 2014, poz. 4576 z dn. 18.08.2014 r.
72.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie "Starego Probstwa" w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXXVII/381/2014 z dn. 17.06.2014 r.	Rok 2014, poz. 4926 z dn. 22.09.2014 r.
73.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek: nr 1, 2, 9, 15, 16/1 część działki 77 i część działki 208, obręb Zielonka oraz działek: część działki 175/1, 175/2, 186, część działki 194/2, obręb Głęboć	Uchwała Nr XL/388/2014 z dn. 30.09.2014 r.	Poz. 105 z dn. 7.01.2015 r.
74.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Szkolnej, Rogozińskiej i Polnej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XLI/410/2014 z dn. 4.11.2014 r.	Poz. 104 z dn. 7.01.2015 r.
75.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Mściszewie – część A	Uchwała Nr IV/24/2015 z dn. 26.01.2015 r.	Poz. 1316 z dn. 9.03.2015 r.
76.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek nr 60, 61/1, 61/2 w Uchorowie	Uchwała Nr IV/25/2015 z dn. 26.01.2015 r.	Poz. 1317 z dn. 9.03.2015 r.
77.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu działki nr 123/1 w Białężynie	Uchwała Nr X/70/2015 z dn. 16.06.2015 r.	Poz. 3955 z dn. 24.06.2015 r.
78.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – okolice Jeziora Łomno	Uchwała Nr X/69/2015 z dn. 16.06.2015 r.	Poz. 3956 z dn. 24.06.2015 r.
79.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Wiosennej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XII/90/2015 z dn. 22.09.2015 r.	Poz. 5522 z dn. 29.09.2015 r.
80.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej w Boduszewie i w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XII/91/2015 z dn. 22.09.2015 r.	Poz. 5545 z dn. 30.09.2015 r.

81.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego usług oświaty przy ul. Szkolnej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XII/96/2015 z dn. 22.09.2015 r.	Poz. 5517 z dn. 29.09.2015 r.
82.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek nr 55/1 i 55/2 w Długiej Goślinie	Uchwała Nr XIII/118/2015 z dn. 3.11.2015 r.	Poz. 6637 z dn. 9.11.2015 r.
83.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 1706 w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XIII/119/2015 z dn. 3.11.2015 r.	Poz. 6636 z dn. 9.11.2015 r.
84.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – rejon gimnazjum im. H. Cegielskiego w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XIV/141/2015 z dn. 15.12.2015 r.	Poz. 8660 z dn. 21.12.2015 r.
85.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Głębocku – część A, gmina Murowana Goślina	Uchwała Nr XXIII/198/2016 z dn. 14.06.2016 r.	Poz. 3893 z dn. 20.06.2016 r.
86.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Długiej Goślinie – część B – dla terenu 1RM	Uchwała Nr XXIII/199/2016 z dn. 14.06.2016 r.	Poz. 3887 z dn. 20.06.2016 r.
87.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej przy ul. Polnej w Murowanej Goślinie	Uchwała Nr XXIII/200/2016 z dn. 14.06.2016 r.	Poz. 3889 z dn. 20.06.2016 r.

W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustala się w przypadku występowania na obszarze planu:

- 1) obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków – ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, nakaz uzyskania pozwolenia lub opinii Powiatowego Konserwatora Zabytków na wszelkie prace remontowe, budowlane, prace porządkowe. Ponadto, do planu miejscowego wprowadza się szczegółowe wytyczne wynikające z uzgodnienia z Powiatowym Konserwatorem Zabytków. Najczęstszymi ustaleniami, w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków jest: zachowanie pierwotnej formy i gabarytów, zachowanie historycznego układu kompozycyjnego elewacji, zakaz zewnętrznego ocieplania płytami styropianowymi, wełną mineralną budynków ceglanych oraz posiadających detal architektoniczny, zachowanie oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej oraz przywracanie historycznego charakteru budynków w oparciu o lokalne wzory budownictwa i dostępną ikonografię, zachowanie tradycyjnego pokrycia dachowego z zakazem stosowania materiałów ahistorycznych jak blachodachówka, itp.,
- 2) obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków – ochronę budynków zabytkowych, wskazanych na rysunku planu zgodnie z ustaleniami planu

oraz przepisami odrębnymi, przy czym wszelkie prace prowadzone przy obiektach zabytkowych powinny uzyskać pozytywną opinię Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu,

- 3) archeologicznych stref ochrony konserwatorskiej - nakaz prowadzenia badań archeologicznych podczas prac ziemnych przy realizacji inwestycji związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu, a w uzasadnionym przypadku nakaz wstrzymania inwestycji celem przeprowadzenia ratowniczych badań wykopaliskowych, przy czym przed wydaniem pozwolenia na budowę inwestor winien uzyskać pozwolenie konserwatorskie na prowadzenie badań archeologicznych,
- 4) prowadzenia inwestycji związanych z budową dróg i zabudową wielko przestrzenną - nakaz przeprowadzenia rozpoznawczych badań powierzchniowo-sondażowych w przypadku, przy czym przed wydaniem pozwolenia na budowę inwestor winien uzyskać pozwolenie konserwatorskie na prowadzenie badań archeologicznych.

4.5. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miejskiej w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków

Uchwała Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie nr XXI/197/2008 została przyjęta w dniu 15 września 2008 roku (Dz. U. Nr 189, poz. 3131 z dnia 6 listopada 2008 r.) zmieniona uchwałą nr XXV/225/2016 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 25 października 2016 roku (Dz. U. poz. 6387 z dnia 2 listopada 2016 r.). Uchwała reguluje szczegółowe kryteria i zasady przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie restauratorskie i budowlane przy obiekcie zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków, które mogą sięgać w uzasadnionych przypadkach do 100% poniesionych nakładów.

Podstawą do przygotowania ww. uchwały był art. 81 ust. 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2014 poz. 1446 ze zm.). Artykuł ten stanowi, że: „w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale”. W art. 82 ust. 2 ww. ustawy stwierdzono także, że: „dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej”.

Wpis do rejestru zabytków powoduje znaczne ograniczenia dla właścicieli i użytkowników zabytkowych obiektów w zakresie ich użytkowania czy planowania

ewentualnych robót. W związku z powyższym zarówno użytkowanie, jak i prowadzenie inwestycji przy obiektach zabytkowych może być bardziej kosztowne niż przy innych budynkach. Dotacje z budżetu gminy umożliwią podjęcie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych oraz poprawią ich stan techniczny i estetyczny, przyczyniając się do zachowania dziedzictwa kulturowego gminy.

4.6. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miejskiej w sprawie: aktualizacji Zintegrowanego programu rewitalizacji miasta Murowana Goślina na lata 2010-2020

Zintegrowany program rewitalizacji miasta Murowana Goślina na lata 2010-2020 został przyjęty uchwałą Nr XLI/396/2010 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 21.06.2010 roku, zmieniony uchwałą Nr XXIX/292/2013 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie dnia 24 września 2013 roku.

W Rozdziale I zaprezentowano charakterystykę obecnej sytuacji miasta. W podrozdziale I.1.6 przedstawiono obiekty i granice strefy konserwatorskiej w postaci załącznika graficznego oraz opisu poszczególnych elementów - zabytków nieruchomych i ruchomych. Oceniono również stan zachowania zabytków oraz odniesiono się do założeń poprzedniego Programu opieki nad zabytkami miasta i gminy Murowana Goślina przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie nr XIX/178/2008 z 23 czerwca 2008 roku. W podsumowaniu stwierdzono:

„Reasumując, istniejące obiekty zabytkowe zlokalizowane w ścisłej ochronie konserwatorskiej na terenie miasta Murowana Goślina, a w szczególności te położone w historycznym centrum miasta wymagają zdecydowanych kroków zmierzających do uporządkowania i dostosowania do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie: sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów”.

W Rozdziale IV przedstawiono szczegółowy program rewitalizacji. W podrozdziale III.4 zaprezentowano podział programu na projekty i zadania oraz opisano poszczególne obszary rewitalizacji m.in.:

Projekt 1 (III.4.1) Dworzec - nowoczesny węzeł komunikacyjny,

Projekt 2 (III.4.2) Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Murowanej Goślinie,

Projekt 3 (III.4.3) Kompleksowe odnowienie i wypełnienie kwartału Poznańska - Rynek - Kochanowskiego,

Projekt 8 (III.4.8) Rewitalizacja - dróg staromiejskich (ul.: Podgórna, Dworcowa, Rogozińskiej),

Projekt 9 (III.4.9) Rewitalizacja Pl. Powstańców Wielkopolskich,

Projekt 12 (III.4.12) Organizacja widowiska historycznego.

W każdym z projektów określono m.in. termin realizacji, szacunkowy koszt i strukturę finansowania.

4.7. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina

Plan został opracowany przez Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina w uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Szefem Obrony Cywilnej Powiatu Poznańskiego w 2015 roku, na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153).

W rozdziale 1 planu przedstawiono charakterystykę zasobów i rozmieszczenia zabytków oraz stopień ich spodziewanego zagrożenia.

W rozdziale 2 planu omówiono potencjalne zagrożenia zabytków na obszarze gminy z uwzględnieniem:

- *pożarów miejscowych,*
- *pożarów przestrzennych,*
- *powodzi, katastrofalnych ulew, awarii obiektów hydrotechnicznych,*
- *wichur, huraganów, trąb powietrznych,*
- *kradzieży, włamań, rabunków, aktów wandalizmu,*
- *ataków terrorystycznych...,*
- *katastrof budowlanych w obiektach zabytkowych,*
- *awarii chemicznych, technicznych,*
- *demonstracji i rozruchów ulicznych,*
- *konfliktów zbrojnych.*

W rozdziale 3 planu przedstawiono wnioski z analizy rozmieszczenia i zagrożenia zabytków oraz sposobów ich ochrony w zależności od zagrożeń.

W rozdziale 4 planu zaprezentowano organizację i sposoby ochrony zabytków nieruchomych.

W rozdziale 5 planu zaprezentowano, w ujęciu tabelarycznym, zabytki nieruchome na terenie gminy Murowana Goślina podlegające zabezpieczeniu w razie sytuacji kryzysowych na wypadek konfliktu zbrojnego. Wśród wymienionych obiektów są:

- Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Murowanej Goślinie (Plac Powstańców Wielkopolskich),
- Kościół ewangelicki, ob. pol.-kat. w Murowanej Goślinie (ul. Dworcowa 9),
- Kościół p.w. św. Tymoteusza w Białężynie (nr 47),
- Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie (nr 24).

W rozdziale 6 planu przedstawiono organizację i sposób ochrony zabytków ruchomych.

W rozdziale 7 wymieniono 10 zabytków ruchomych z ww. kościołów podlegających ochronie na miejscu.

W rozdziałach 8 i 9 zaprezentowano schematy obiegu informacji oraz organizacji łączności i alarmowania w zakresie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

W rozdziale 10 zaprezentowano wykaz wraz z adresami jednostek organizacyjnych, instytucji, organizacji i rzeczoznawców przewidzianych do udzielenia pomocy zabytkom w razie zagrożenia.

W rozdziałach 11-13 przedstawiono zestawienie prac dokumentacyjnych i zabezpieczających w razie strat i szkód w zabytkach gminy, zbiór podstawowych aktów prawnych oraz arkusz aktualizacji planu.

Do planu załączono min. wzory oznakowania obiektów zabytkowych, napisów oraz dokumentacji zgłoszenia strat w zabytkach i dobrach kultury.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Murowana Goślina

5.1. Wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- a) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- b) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- c) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,

- d) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- e) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- f) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- g) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

5.2. Wynikające z Studium ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina (*Uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego*)

W części II studium (*KIERUNKI ROZWOJU GMINY*), w rozdziale 1, podrozdziale 1.1. (*Cele rozwoju gminy*), w punkcie 2 wśród celów rozwoju kulturowego gminy wymieniono:

- *ochronę obiektów zabytkowych;*
- *ochronę krajobrazu kulturowego;*
- *harmonijne kształtowanie nowej zabudowy dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej.*

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Wyznaczenie podstawowych kierunków działań w realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2016-2019 poprzedzone zostało analizą stopnia realizacji poprzedniego programu, obowiązującego w latach 2008-2011.

6.1. Podstawowe kierunki działań

6.1.1. Gminna ewidencja zabytków:

- a) sporządzenie kopii kart adresowych obiektów znajdujących się w Gminnej ewidencji zabytków (sporządzonej w 2008 roku, zweryfikowanej oraz uzupełnionej w 2012 roku), przekazanie ich sołtysom i Przewodniczącym Zarządów Osiedli

Samorządowych w celu systematycznego monitorowania obiektów zabytkowych w podległych im sołectwach i osiedlach,

b) weryfikacja gminnej ewidencji zabytków w oparciu o prospekcję terenową oraz badania zasobów archiwalnych Powiatowego Konserwatora Zabytków, a także listę obiektów dla których założono karty ewidencyjne w 2008 roku (nie ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków). Przygotowanie listy obiektów do wykreślenia lub ujęcia w gminnej ewidencji zabytków (w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków). Systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną.

6.1.2. Gminna ewidencja stanowisk archeologicznych:

- a) systematyczne uzupełnianie gminnej ewidencji stanowisk archeologicznych przygotowanych w formie zbioru kart (wg stanu z czerwca 2016 roku),
- b) sporządzenie elektronicznej, systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych.

6.1.3 Inwentaryzacja zabytków tzw. „małej architektury”:

- a) przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji tzw. „małej architektury” (kapliczki, krzyże, pompy, studnie),
- b) określenie stosunków własnościowych i ustalenie ich szczegółowej lokalizacji (określenie numerów geodezyjnych działek),
- c) opracowanie kart ewidencyjnych wraz z dokumentacją fotograficzną,
- d) przygotowanie wniosków o wpisanie najciekawszych obiektów, będących własnością gminy, do rejestru zabytków.

6.1.4. Rewitalizacja obiektów zabytkowych:

- a) rewitalizacja budynków mieszkalnych w Białężynie 19, w Murowanej Goślinie, przy ul. Poznańska nr 20 i ul. Kochanowskiego nr 8, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków i będących własnością lub współwłasnością gminy. Zadanie częściowo finansowane z dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- b) rewitalizacja parku w zespole pałacowym w Murowanej Goślinie, wpisanego do rejestru zabytków. Zadanie to jest realizowane w 2016 roku ze środków własnych gminy. W pałacu zaplanowano gruntowny remont (decyzja zatwierdzająca projekt

budowlany i udzielenie pozwolenia na budowę, nr 5112/15 z dnia 20.11.2015 roku). Ze względu na brak środków finansowych remont nie został ujęty w WPI i WPF na lata 2015-2020. Gmina planuje w okresie obowiązywania programu przeprowadzanie tylko bieżących przeglądów obiektu i niezbędnych prac budowlanych,

c) na lata 2014-2018 zaplanowano prace związane z rewitalizacją Placu Powstańców Wielkopolskich (dawny Rynek). Projekt zakłada całkowitą przebudowę płyty. Zadanie to jest realizowane ze środków własnych gminy,

d) rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Murowanej Goślinie planowana na 2018 r. Zadanie polegać będzie na kompleksowej rewitalizacji budynku z częściową zmianą funkcji. Planowane jest pozyskanie środków na realizację zadania z funduszy Unii Europejskiej-Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WRPO) 2015-2020. Poza udzieleniem dotacji zadanie wykonane zostanie ze środków własnych gminy,

e) rewitalizacja ulic staromiejskich w obrębie założenia urbanistycznego Murowanej Gośliny, wpisanego do rejestru zabytków. Systematyczna rewitalizacja i remonty ulic planowane są na lata 2016-2020. Na ten cel przeznaczone zostaną środki z budżetu gminy oraz planowane jest pozyskanie środków zewnętrznych. W latach 2016-2020 przebudowana będzie ul. Podgórna (finansowanie ze środków własnych gminy). Na lata 2017-2018 planowana jest przebudowa ul. Szkolnej - dofinansowanie z WRPO 2014-2020 w ramach ZIT,

f) wspieranie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych, niebędących własnością gminy, zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Murowana Goślina nr XXI/197/2008 z dnia 15 września 2008 roku zmienioną uchwałą nr XXV/225/2016 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 25 października 2016 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie gminy,

g) wspieranie działań zmierzających do rewitalizacji polegających na zwolnieniu z podatku od nieruchomości budynków położonych w obszarze „Śródmieście”, wskazanym w Zintegrowanym programie rewitalizacji miasta Murowana Goślina zgodnie z uchwałą Nr XVIII/166/2012 Rady Miejskiej w Murowanej Gośliny z dnia 29.05.2012 roku.

6.1.5. Udostępnienie i promocja zabytków nieruchomych:

- a) udostępnienie niniejszego Programu opieki nad zabytkami gminy Murowana Goślina na lata 2016-2019 na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina,
- b) rozpowszechnienie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy,
- c) opracowanie informacji o najważniejszych zabytkach gminy Murowana Goślina i udostępnienie ich na stronie internetowej związanej z tą problematyką,
- d) uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych gminy,
- e) oznakowanie tablicami informacyjnymi obiektów wpisanych do rejestru zabytków w porozumieniu z właścicielami obiektów,
- f) organizowanie spacerów historycznych, informujących o przeszłości i zabytkach wraz z oznakowaniem najważniejszych obiektów układu urbanistycznego, rynku z ratuszem (placu Powstańców Wielkopolskich), zespołu kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba, zespołu dawnego kościoła ewangelickiego, zespołu pałacowo-parkowego, budynków użyteczności publicznej obiektów przemysłu rolno-spożywczego,
- g) opracowanie koncepcji analogicznej ścieżki turystyczno-edukacyjnej na terenie gminy Murowana Goślina, łączącej najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy (zespoły pałacowo (dworsko) - parkowe, zespoły obiektów sakralnych, budynki użyteczności publicznej, obiekty przemysłowe i wybrane budynki mieszkalne), informującej o jej przeszłości i jej korelacja z już istniejącymi szlakami, m.in. Szlakiem kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka, Szlakiem św. Jakuba, Szlakiem Cysterskim i „Cysterskim szlakiem rowerowym” i innymi szlakami rowerowymi,
- h) systematyczne zbieranie materiałów archiwalnych (zdjęcia, mapy, pocztówki i inne teksty o znaczeniu historycznym) dotyczących zabytków gminy Murowana Goślina.

6.1.6. Edukacja w zakresie zabytków gminy Murowana Goślina:

- a) wprowadzenie do programu zajęć szkolnych problematyki dotyczącej ochrony dóbr kultury, historii regionu i opieki nad zabytkami,

b) organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajobrazowych, rowerowych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w gminie oraz przedstawienie im obiektów zabytkowych.

6.1.7. Opieka nad nieczynnymi cmentarzami i miejscami pamięci narodowej:

Przewiduje się podjęcie na nieczynnych cmentarzach działań zmierzających do oczyszczenia ze śmieci i samosiewów oraz ogrodzenia ich terenu (w miarę możliwości) i oznakowania przez umieszczenie tablic informacyjnych. Zadanie to planuje się we współpracy z placówkami oświatowymi gminy, sołtysami i zarządcami obszarów leśnych znajdujących się w gminie.

6.1.8. Kontakty z właścicielami obiektów zabytkowych:

- a) wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów, w tym w oparciu o uchwałę Rady Miejskiej o możliwości udzielenia dotacji celowej na prace przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz uchwałę w sprawie Zintegrowanego programu rewitalizacji miasta Murowana Goślina,
- b) ustalenie z właścicielami niektórych obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania dla celów publicznych,
- c) informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

6.1.9. Nadzór (ciągły w latach 2016- 2019) nad potencjalnymi inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych. W przypadku takich inwestycji gmina będzie ponosić koszty nadzorów i prac archeologicznych (ze środków własnych) wynikające z obowiązków inwestorskich. Na lata 2017-2018 na terenie gminy zaplanowano (Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2015-2020) budowę sieci wodociągowej w Mściszewie (rejon ulic Żytniej, Pszennej, Owsianej, Zbożowej, Rolnej i Żniwnej oraz Radzimińskiej), Złotoryjsku (rejon ulic Żwirowej i Piaskowej), Łopuchowie i Rakowni. Na 2017 rok planowana jest budowa drogi pieszo-rowerowej przy ul. Raduszyńskiej.

6.1.10. Oznakowanie i umieszczenie tablic informacyjnych przy wpisanej do rejestru zabytków osadzie wczesnośredniowiecznej w Długiej Goślinie, stan. 2a (AZP 48-29/67), będącej własnością gminy.

6.1.11. Uwzględnianie problematyki ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu.

6.2. Terminarz realizacji zadań i potencjalne źródła finansowani

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
2016	1. Kontynuacja prac związanych z rewitalizacją Placu Powstańców Wielkopolskich (dawny rynek).	budżet gminy (WPI 3 822 649zł)
	2. Podjęcie prac związanych z rewitalizacją ulicy Podgórnej	budżet gminy (WPI 1 682 543 zł)
	3. Systematyczne zbieranie materiałów źródłowych o historii gminy Murowana Goślina oraz poszczególnych obiektów zabytkowych w celu ich szerszej prezentacji na stronach internetowych, w lokalnej prasie oraz wykorzystania na tablicach informacyjnych umieszczanych przy tych obiektach na planowanej trasie ścieżki turystyczno-edukacyjnej. Zadanie	budżet gminy

	to wykonuje Izba Regionalna Ziemi Gościńskiej w Murowanej Goślinie. 4. Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych. 7. Systematyczne przeglądy i niezbędne prace budowlane przy stanowiących własnością gminy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, tj. pałacu w Murowanej Goślinie oraz budynku byłej szkoły w Uchorowie. 8. Coroczna aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina.	budżet gminy budżet gminy budżet gminy
2017	1. Kontynuacja prac związanych z rewitalizacją Placu Powstańców Wielkopolskich (dawny rynek). 2. Kontynuacja prac związanych z rewitalizacją ul. Podgórnej Szkolnej.	budżet gminy (WPI 1 309 189 zł) budżet gminy (WPI 750 000 zł)

	3. Wykonanie kopii kart obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków i przekazanie ich Sołtysom oraz Przewodniczącym Zarządów Osiedli Samorządowych w celu ich systematycznego monitorowania. 4. Organizowanie spacerów historycznych na terenie miasta oraz gminy Murowana Goślina, informujących o jej przeszłości i zabytkach. Zadanie realizowane przez Izbę Regionalną Ziemi Goślińskiej w Murowanej Goślinie. 5. Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych. 6. Coroczna aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina. 7. Pozyskanie kopii materiałów	budżet gminy budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł budżet gminy budżet gminy budżet gminy
--	--	--

	archiwalnych dotyczących Murowanej Gośliny z Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu. Zadanie realizowane przez Izbę Regionalną Ziemi Goślińskiej w Murowanej Goślinie. 8. Systematyczne wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów – przyznawanie dotacji celowej zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej. 9. Opracowanie programu lekcji podejmujących tematykę historii regionu, ochrony dóbr kultury i opieki nad zabytkami.	dotacje celowe z budżetu gminy budżet gminy
2018	1. Rewitalizacja dworca kolejowego w Murowanej Goślinie. 2. Systematyczna rewitalizacja i remont ulic staromiejskich w obrębie zabytkowego założenia urbanistycznego (ul. Szkolna).	zadanie realizowane ze środków pozyskanych z dotacji (pomoc techniczna WRPO) – 3 570 000 zł i z budżetu gminy – 630 000 zł) budżet gminy

	3. Organizowanie spacerów historycznych na terenie miasta oraz gminy Murowana Goślina, informujących o jej przeszłości i zabytkach. Zadanie realizowane przez Izbę Regionalną Ziemi Goślińskiej w Murowanej Goślinie.	budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł
	4. Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.	budżet gminy
	5. Coroczna aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina.	budżet gminy
	6. Inwentaryzacja zabytków tzw. „małej architektury” na terenie gminy Murowana Goślina. Wykonanie dokumentacji rysunkowej i fotograficznej.	budżet gminy
	7. Oznakowanie i umieszczenie tablicy informacyjnej przy wpisanej do rejestru zabytków osadzie wczesnośredniowiecznej	budżet gminy

	w Długiej Goślinie, stan. 2a (AZP 48-29/67). 8. Przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji nieczynnych cmentarzy oraz miejsc pamięci narodowej znajdujących się na terenie gminy. Wykonanie prac porządkowych i zabezpieczających. Oznakowanie cmentarzy i ogrodzenie (w miarę możliwości). 9. Systematyczne wspieranie poczynąń właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów – przyznawanie dotacji celowej zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej.	budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł budżet gminy
2019	1. Porządkowanie nieczynnych cmentarzy i miejsc pamięci narodowej. 2. Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych. 3. Coroczna aktualizacja	budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł budżet gminy budżet gminy

	Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta i gminy Murowana Goślina. 4. Systematyczne wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów – przyznawanie dotacji celowej zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej.	budżet gminy
--	---	---------------------

7. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami

Realizacja programu będzie odbywać się poprzez wskazane zadania na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych. Podstawę niniejszego instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawne i zawarte w nich regulacje dotyczące instrumentów prawno-ekonomicznych i finansów publicznych.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, system ulg finansowych, nagrody, zachęty dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych),
- instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych

strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami),

- instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi),

- instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, powołanie zespołu koordynującego poszczególne zadania wynikające z ustaleń Programu opieki nad zabytkami na lata 2016-2019).

5. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami burmistrz gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Miejskiej w Murowanej Goślinie. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Miejską. Do wykonania powyższego zadania utworzony zostanie zespół koordynujący, monitorujący niniejszy program poprzez:

- a) bieżący monitoring (przynajmniej raz do roku) gminnej ewidencji zabytków, uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych,
- b) ocenę zawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych,
- c) ocenę realizacji procesu wdrażania trasy turystyczno-edukacyjnej na terenie miasta i gminy,
- d) ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków.

Wykonanie sprawozdania powinno być poprzedzone oceną poziomu realizacji gminnego programu uwzględniającą wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania programu opieki nad zabytkami oraz efektywność ich wykonania.

Uzasadnienie

Gmina, zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązek sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami nakłada na Gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.).

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu pismem Nr Po-WN/WA.5120.10151.1.2016 z dnia 30 listopada 2016 r. pozytywnie zaopiniował „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Murowana Goślina na lata 2016-2019”.

Przyjęcie niniejszego programu nie tylko zachęci do działań ochronnych i edukacyjnych, ale także pozwoli właściwie zadbać o obiekty wymagające opieki. Z powyższych względów przyjęcie przedmiotowej uchwały uważa się za zasadne.